

Overzicht zienswijzen

	Gerichte aan de gemeente(n)	Indiener
1	ADL	Astron
2	ADL	Waterschap Noorderzijlvest
3	ADL	Waterschap Hunze en Aa's
4	ADL	Provincie Groningen
5	ADL	Inwoner 1
6	ADL	Soleila b.v., Eendracht Energie, LOPEC, Green Power, inwoner 2
7	ADL	Green Power Delfzijl U.A., Stadscoöperatie Eendracht U.A., Energiecoöperatie Zonedorpen U.A., Lopster Energiecoöperatie U.A.
8	ADL	Inwoner 3 en 4
9	ADL	GGD Groningen
10	ADL	Vereniging Windturbine-eigenaren Groningen
11	Appingedam	AeroClub Fivelingo
12	Appingedam	Inwoner 5
13	Appingedam	Inwoner 6
14	Appingedam	Inwoner 7
15	Appingedam, Delfzijl	Ter Schuur Windenergie
16	Delfzijl	Inwoner 8
17	Delfzijl	Groningen Seaports
18	Delfzijl	Onwikkelingsmaatschappij Terrasol BV en Gressus Development BV
19	Loppersum	Inwoner 9
20	Loppersum	Inwoner 10
21	Loppersum	VVGD Garsthuizen en Startenhuizen

ASTRON

Netherlands Institute for Radio Astronomy

College van Burgemeester en Wethouders van
Loppersum
Postbus 25
9919 ZG Loppersum
per email: gemeente@loppersum.nl

Oude Hoogeveensedijk 4,
7991 PD Dwingeloo,
The Netherlands.
Phone +31 521 59 51 00
secretaryobservatory@astron.nl
www.astron.nl

Our reference: UIT.D.948

Your reference:

Subject: Betreft: zienswijze Ontwerpvisie Ruimte
voor Energie

Date: 16-12-2019

Geachte heer/mevrouw,

Graag willen wij van deze gelegenheid gebruik maken een zienswijze in te dienen op bovengenoemde Ontwerpvisie Ruimte voor Energie.

ASTRON is het Nederlands Instituut voor radioastronomie. Wij luisteren met gevoelige telescopen naar zwakke signalen uit het heelal. Een van deze telescopen is de LOFAR-telescoop. Dit is een innovatieve telescoop die de laagste radiofrequenties meet die vanaf de aarde kunnen worden waargenomen voor astrofysisch onderzoek. Met deze telescoop zijn recent 300.000 nieuwe sterrenstelsels in het heelal ontdekt.

De LOFAR-telescoop bestaat uit ongeveer 20.000 kleine antennes, gegroepeerd op velden, de zogenaamde stations. De helft daarvan staat in een gebied vlakbij Exloo en Buinen, de zogenaamde 'kern' of 'core'. De andere helft, de 'buitenstations', staat elders in Noord-Nederland en in Europa, waardoor LOFAR functioneert als een telescoop met een doorsnede van 2.000 km.

Vanwege de grote gevoeligheid van de antennes is het wenselijk dat binnen 2 km afstand rondom de buitenstations geen activiteiten worden ondernomen die elektromagnetische storing veroorzaken. De belangrijkste bronnen van storing zijn apparaten die worden gebruikt voor het genereren van energie zoals windmolens en zonneparken. Er zijn technische maatregelen mogelijk die deze storing kunnen voorkomen. Indien initiatiefnemers in een vroeg stadium met ASTRON contact opnemen, kan ASTRON meedenken over de te treffen maatregelen.

Zoals u reeds in uw Ontwerpvisie heeft aangegeven, bevinden zich twee van deze buitenstations, de RS508 en RS509, in naburige gemeenten, te weten Oldambt resp. Het Hogeland. De 2km-zones liggen gedeeltelijk in de gemeenten Loppersum en Delfzijl. Daarbij heeft u aangegeven dat hier beperkingen kunnen gelden.

Om het voor eventuele initiatiefnemers ook visueel duidelijk te maken willen wij u verzoeken om in de definitieve Visie Ruimte voor energie op de kaarten in de Bijlagen deze zones op te nemen met betrekking tot zowel zon als wind. Op de onderstaande kaart vindt u de buitenstations met de bedoelde zones. Deze data zijn ook beschikbaar in shapefiles.

Our reference: UIT.D.948

Your reference:

Graag bereid tot nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

Deputy Director General
Stichting Nederlands Wetenschappelijk Onderzoek Instituten

Een kopie van deze brief wordt gestuurd aan:

- College van B&W Appingedam, per email info@appingedam.nl
- College van B&W Delfzijl, per email gemeente@delfzijl.nl

Gemeente Loppersum

Postbus 25
9919 ZG LOPPERSUM

Groningen	8 januari 2020
Ons kenmerk	Z/19/032971
Contactpersoon	[REDACTED]
Uw e-mail van	20 december 2019
Uw kenmerk	-
Bijlage(n)	-

Onderwerp: Zienswijze op de ontwerpvisie Ruimte voor Energie, een visie op ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energie, voor de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum

Geachte [REDACTED],

Van u ontvingen wij de ontwerpvisie Ruimte voor Energie, een visie op ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energie, voor de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum. U stelt een ieder in de gelegenheid om een zienswijze op deze visie in te dienen. U leest in deze brief onze zienswijze op de visie.

Allereerst complementeren wij u met deze visie. U neemt een duidelijk standpunt in hoe u in de toekomst de komst van zonneparken, windmolens en innovatie als het gaat om duurzame energie wenst om te gaan. Wij waarderen de bescherming voor natuur, oude landschappen en wierden. De visie geeft ook helder aan waar initiatieven voor duurzame energie opwek plaats kan vinden en hoe u initiatieven toetst.

Er zijn ook een aantal zaken waarop wij middels deze zienswijze willen reageren. Wij spreken de wens uit dat onze zienswijze wordt verweven in de visie. We zijn bereid om hierover een op een met elkaar in gesprek te gaan.

1. U legt in paragraaf 1.2 uit wat de RES inhoudt en benoemt dat de RES Groningen twee waterschappen omvat. Naast waterschap Hunze en Aa's en Noorderzijlvest maakt ook het Wetterskip Fryslân formeel deel uit van de RES Groningen.
2. De visie geeft beperkingen aan locaties en omvang van hernieuwbare energieprojecten, in de eerste plaats uit zon en wind. Wij hebben begrip voor de argumenten die u hiervoor aandraagt. Gevolg is echter ook dat wij met uw visie in zekere mate worden beperkt in het nakomen van afspraken die wij als gezamenlijke overheden op nationaal niveau hebben gemaakt. Afspraken over het behalen van de doelen van 'Parijs', waarbij de waterschappen in het bijzonder hebben aangegeven in 2025 energieneutraal te willen zijn. Het argument 'de opgave wordt niet afgewenteld op andere gemeenten of in tijd' betekent volgens ons dan ook dat we als waterschap graag ruimte en gelegenheid krijgen om mede binnen uw toekomstige gemeente te voldoen aan deze nationale afspraken, door ons eigen verbruik ook zelf op te kunnen wekken. Een belangrijk deel van onze opgave, circa 40%,

kunnen we behalen met biogas, maar dan resteert nog 60%. Dit willen wij in de basis invullen met zon en wind. Concreet betekent dit dat we in uw visie graag meer ruimte en mogelijkheden zien opgenomen voor opwek van duurzame energie uit zon en wind op onze eigen terreinen, ten bate van het eigen verbruik. We denken dat dit ook is te realiseren met relatief kleine aanpassingen in uw visie. We denken minimaal aan het volgende:

Geef het waterschap de gelegenheid om projecten te realiseren op eigen terrein. Bij 'terrein' betreft het veelal met hekken afgeschermd locaties waar we ook eigen verbruik hebben (zuiveringsterreinen, riool- en oppervlaktewatergemalen). De nabijheid van eigen verbruik is wat ons betreft niet noodzakelijk, maar we realiseren ons dat dit de 'leesbaarheid' van het landschap en daarmee het draagvlak voor opwekprojecten versterkt.

Het verzoek om op eigen terrein duurzame energie te mogen opwekken geldt voor zon, maar ook voor wind. Daar waar u dorpsmolens wilt toestaan binnen de kernen, in een straal daaromheen en op agrarische erven, pleiten wij voor het ook toestaan van vergelijkbare turbines bij onze verbruikslocaties binnen en buiten bebouwd gebied. Ook hier: mits overlast op de omgeving zo veel mogelijk wordt voorkomen. Het is goed te lezen dat u gesprekken wilt aangaan met de provincie over de benodigde verruiming van de provinciale regels. Wij voeren hierover ook reeds gesprek met de provincie. Wellicht kunnen we elkaar versterken hierin.

3. In uw visie blijkt duidelijk dat u 'lokaal eigenaarschap' serieus neemt. Waar nodig en relevant zoeken wij bij onze projecten voor opwek van duurzame energie ook verbinding met de lokale gemeenschap, in welke vorm dan ook. Wij zijn maatschappelijke partner, buur en alleszins gebaat bij draagvlak onder burgers. Rendement op onze opwekprojecten leidt tot lagere belastingdruk voor onze burgers. Uw streven naar 50% lokaal eigenaarschap (paragraaf 9.2) zien we dan ook graag genuanceerd worden. We verwijzen u daarbij naar de bijzondere positie van de waterschappen in relatie tot participatie, zoals ook beschreven in ons nationale Klimaatakkoord, pagina 219.
4. In uw visie heeft u het vooral over opwek van elektriciteit met windmolens en zonnepanelen. Voor de duurzame warmtevoorziening in de toekomst is ook het benutten van thermische energie uit oppervlaktewater kansrijk. Wij zien graag dat in uw visie hiervoor ruimte wordt gemaakt.
5. Wij vragen u om in de visie op te nemen dat in geval van initiatieven voor zonneparken op of nabij waterkeringen en watergangen vooraf instemming nodig is van de waterbeheerder. De waterkeringen en watergangen worden via onze eigen verordening (Keur) beschermd en voor dergelijke activiteiten geldt op grond van de verordening een vergunningplicht.

Vragen?

Hebt u hierover nog vragen? Neemt u gerust contact op met [redacted] of [redacted] telefoonnummer 050-304 [redacted] e-mailadres [redacted]@noorderzijvest.nl of [redacted]@noorderzijvest.nl.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
manager Watersystemen en Waterveiligheid
namens het Dagelijks Bestuur van
het waterschap Noorderzijvest

14 JAN, 2020

College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Appingedam
Postbus 15
9900 AA APPINGEDAM

Aquapark 5, Veendam
Postbus 195
9640 AD Veendam
Tel 0598-693800
www.hunzeenaas.nl

Uw brief
Ons kenmerk Z23659/20-053866
Onderwerp Zienswijze ontwerpvisie Ruimte voor Energie, een visie op de ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energie van gemeenten Loppersum, Appingedam en Delfzijl

Datum 13 januari 2020
Behandeld door [Redacted]
Doorkiesnummer 0598 [Redacted]

Geacht college,

Wij hebben uw ontwerp Visie 'Ruimte voor Energie; een visie op ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energie' ontvangen. Met deze zienswijze reageren wij daarop. Wij verzoeken u bij het definitief maken van uw visie de volgende punten te betrekken.

- 1. Evenals uw gemeente wil het Waterschap Hunze en Aa's haar bijdrage leveren aan het Klimaatakkoord en heeft het daarom ambities voor de verduurzaming van onze energiehuishouding. Zo hebben wij als doel om op termijn 100% van ons energieverbruik duurzaam op te wekken, met zon of met wind, op onze eigen assets. Deze assets betreffen met name onze terreinen rond onze gemalen en rioolwaterzuiveringsinstallaties. Maar bijvoorbeeld ook onze dijken komen hiervoor wellicht in aanmerking (als ons voldoende duidelijk is waar en hoe dat op acceptabele wijze kan).

De hoeveelheid opwekking door ons op een eigen asset kan het eigen verbruik ter plaatse overstijgen, maar dient dan nog steeds eerst en vooral ter dekking van ons overige verbruik van energie op andere locaties binnen ons beheergebied (en dus binnen de regio). Deze opwekking heeft nooit het oogmerk van productie voor levering aan derden.

Echter, met name het gebruik van windmolens op onze assets zou op grond van de ruimtelijke uitgangspunten voor (kleinere) windmolens in uw ontwerp visie nauwelijks mogelijk zijn. Want u beoogt deze vooral in dorpskernen (en in een straal daar omheen) en op boerenerven, gerelateerd aan het bouwblok.

Wij vragen u daarom om de duurzame opwekking van energie door waterschappen op hun assets, zowel met zon als met wind (met de kleinere windmolens) binnen uw visie meer ruimte te maken.

2. Uw visie gaat uit van lokaal eigenaarschap van duurzame opwekking van energie. De duurzame opwekking van energie door ons op onze assets is gericht op ons eigen gebruik, ter plaatse dan wel ons overige verbruik binnen ons beheergebied (en dus binnen de regio), en nooit op levering aan derden. Deze zelfopwekking door ons kan daarom worden opgevat als 100% duurzame energieopwekking in lokaal eigendom (namelijk die van het waterschap). In dit verband is bovendien relevant te wijzen op de bijzondere positie die de waterschappen hebben in relatie tot participatie in het nationale Klimaatakkoord (pagina 219) te noemen. Hierbij is overigens opgemerkt dat waterschap Hunze en Aa's het zeker niet uitsluit dat bij het door ons realiseren van duurzame opwekking op onze assets ook de mogelijkheid wordt geboden voor de omgeving om hierin te participeren. Sterker nog, wij stellen onze assets beschikbaar aan derden voor duurzame opwekking van energie (zie ook punt 5).

Graag zouden wij daarom zien dat u in uw definitieve visie de opwekking door de waterschappen op hun assets (voor hun verbruik van energie binnen hun beheergebied) erkent als duurzame opwekking in lokaal eigendom, ook al participeert de omgeving hier dus niet per se in, dan wel hier anderszins ruimte voor maakt (bijvoorbeeld in de vorm van een uitzondering).

3. In uw visie heeft u het vooral over opwekking van elektriciteit met windmolens en zonnepanelen. Voor de duurzame warmtevoorziening in de toekomst is echter ook het benutten van thermische energie uit oppervlaktewater een kansrijke optie. Wij zouden graag zien dat in uw visie hier van notie wordt gemaakt en dat hiervoor ruimte wordt gemaakt.
4. Aansluitend op het vorige punt: Wilt u in uw definitieve visie opnemen dat voor initiatieven voor toepassing van thermische energie uit oppervlaktewater en voor zonnepanelen op water contact opgenomen dient te worden met de waterschappen voor het verkrijgen van toestemming en het inpassen van het plan in het watersysteem.
5. De assets van het waterschap Hunze en Aa's zijn beschikbaar voor derden voor de duurzame opwekking van energie, tegen enkel een vergoeding voor het grondgebruik. Hiertoe hebben wij in 2018 besloten. Derden kunnen zich dus met initiatieven voor duurzame opwekking op onze assets tot ons wenden. Er zal dan door ons worden beoordeeld of het plan inpasbaar is en verenigbaar met onze waterbeheer. Wij zouden graag zien dat hierop wordt gewezen in uw definitieve versie.
6. Wij streven volledige energieneutraliteit op termijn na. Wij zijn daarom ook op zoek naar de mogelijkheid om een aantal grote windmolens (ashoogte > 100 meter) op onze zeedijk te laten ontwikkelen en exploiteren door derden. In de huidige gebieden voor grote windmolens is hiervoor geen ruimte meer. Wij zullen dus afhankelijk zijn van aanwijzing door provincie en gemeenten van nieuwe gebieden voor grote windmolens waar ook onze zeedijk in gelegen is.
7. In de zogenaamde veenoxidatiegebieden zijn behoorlijke veenpakketten aanwezig die voor verdere bodemdaling kunnen zorgen, hierdoor komt mogelijk het waterbeheer en daarmee het huidige landgebruik voor keuzes te staan. In de komende jaren willen wij samen met andere overheden en de landgebruikers hierover in gesprek. Als gevolg hiervan kan er sprake zijn van een ander landgebruik en zouden zonnepanelen in beeld kunnen komen.

Deze gebieden hebben echter een gedeeltelijke overlap met de aangegeven gebieden met laagtes (restanten van de Dollard) waar zonnepanelen niet worden toegestaan. Wij zouden in uw visie hier toch graag de mogelijkheid voor open houden. Ter informatie voeg ik een kaart met aandachtsgebieden voor veenoxidatie bij, zie bijlage 1.

8. In uw visie geeft u uitgebreid visie op hoe de gemeente de ruimtelijke (beeld)kwaliteit van het landschap wil beschermen bij de ontwikkeling van zonnepanelen en windmolens op land. Maar wij missen hier een dergelijke visie van u op het beschermen van de ruimtelijke (beeld)kwaliteit van het water-landschap, cq. van het oppervlaktewater en zijn omgeving (met name water-landschappelijk en cultuurhistorisch). Wij gaan er vanuit bij het beoordelen en participeren door ons in initiatieven van energievoorzieningen in, op en bij oppervlaktewater dat met name u, de gemeenten, de zorg hiervoor voor uw rekening neemt. Tot in bijvoorbeeld uitwerking in bestemmingsplannen aan toe. Maar dus ook te beginnen met visie hierop in een visie als die nu voorligt. Deze nieuwe tijd van de energietransitie, met zijn ingrepen in niet alleen het land-landschap maar ook in het water-landschap, vraagt om vernieuwde en verhoogde aandacht hiervoor. Daarom zouden wij graag in u definitieve visie een invulling daarvan willen zien.

Voor een toelichting op voorgaand of voor vragen hierover kunt u contact opnemen met [REDACTED] telefoonnummer 0598 – [REDACTED], e-mailadres [REDACTED]@hunzeenaas.nl.

Hoogachtend,

namens het dagelijks bestuur,

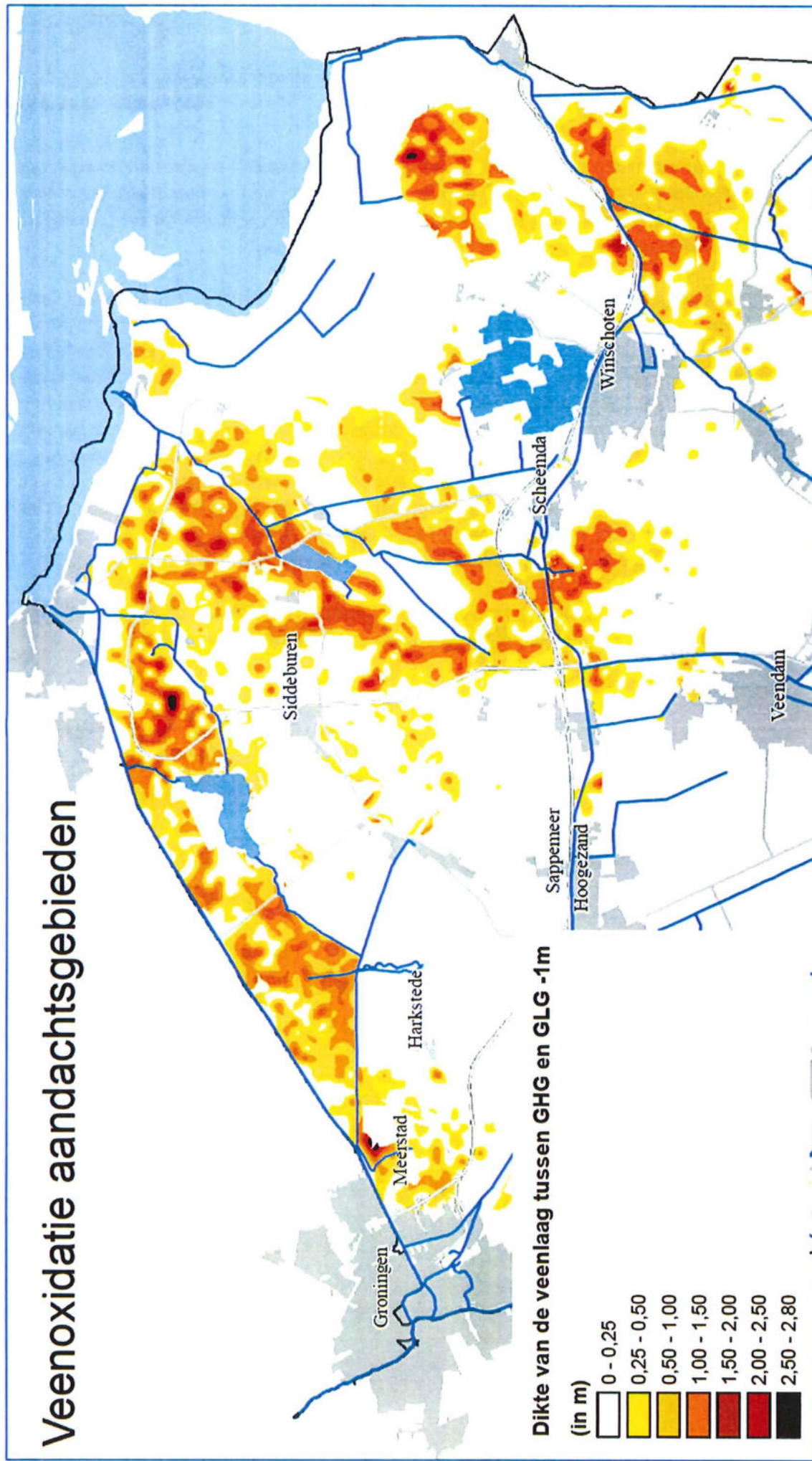

Beleidsmederker Planvorming
Afdeling Beleid, Projecten en Laboratorium

Bijlage(n): - 1 Kaart met aandachtsgebieden Veenoxidatie

Veenoxidatie aandachtsgebieden

16 JAN. 2020

Aan de raad van de gemeente Appingedam
Postbus 15
9900 AA Appingedam

Datum : 15-01-2020
Documentnr. : 2020-005028
Dossiernummer : K19091
Behandeld door : ██████████
Telefoonnr. : (050)316 ██████████
Antwoord op : Terinzagelegging ontwerpvisie 'Ruimte voor Energie'
Bijlage :
Onderwerp : Zienswijze ontwerpvisie 'Ruimte voor Energie'

Geachte raad,

Het college van burgemeester en wethouders heeft bekend gemaakt dat voor de termijn van 5 december 2019 tot en met 15 januari 2020 de ontwerpvisie 'Ruimte voor Energie, een visie op de ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energie' voor een ieder ter inzage ligt. Deze visie bevat het beleid voor zonne-energie en kleine windmolens in de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum.

Wij hebben met belangstelling en waardering van de visie kennisgenomen. Niettemin zien wij aanleiding met betrekking tot het voorgenomen beleid voor de aanleg van zonneparken in het buitengebied de volgende zienswijze in te dienen.

Inhoud van de visie

In de visie zijn gebieden aangewezen waar zonneparken op grond van ruimtelijke motieven op voorhand niet toelaatbaar worden geacht. In de overige delen van het buitengebied is het plaatsen van zonneparken afhankelijk gesteld van een nadere belangenafweging ingeval van concrete projecten. Daarbij moet een afwegingskader, bestaande uit vier, stappen worden doorlopen.

Het provinciale beleid

In het buitengebied mogen zonneparken uitsluitend worden geplaatst op door ons college, op basis van een gemeentelijke gebiedsvisie zonne-energie, aangewezen locaties. Een vereiste daarvoor is dat in een dergelijke gebiedsvisie - aan de hand van een landschapsanalyse - locaties of gebieden worden aangewezen die in beginsel geschikt kunnen worden geacht voor de realisering van zonneparken. Daarmee is beoogd om de verantwoordelijkheid voor het bieden van ruimte aan zonneparken in het buitengebied primair bij de gemeente te leggen.

Onze zienswijze

In de visie zijn geen locaties of gebieden aangewezen die in beginsel geschikt worden geacht voor het plaatsen van een zonnepark (los) in het buitengebied. Daardoor biedt de visie ons geen inhoudelijke basis om (desgevraagd) locaties aan te wijzen waar de aanleg van een zonnepark kan worden toegestaan. In verband daarmee geven wij u in overweging de visie zodanig te herzien dat deze voor ons ten grondslag kan liggen aan het aanwijzen van locaties voor zonneparken in het buitengebied.

Tot slot willen wij nog opmerken dat wij bevoegd gezag zijn voor de Wet natuurbescherming. Deze wet wordt nergens in de visie benoemd als relevant beleid en toetsingskader. Voor de volledigheid vinden wij het van belang om dit alsnog in deel 3 (bestaande beleidskaders) van de visie op te nemen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

Namens dezen:

Hoofd van de afdeling Ruimte en Samenleving

Van: [REDACTED]@outlook.com>
Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 15:55
Aan: Info Appingedam
Onderwerp: FW: 20200114. - Zienswijze op de ontwerpvisie Ruimte voor Energie, een visie op de ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energie. Ter inzage 5 december 2019 - tot en met 15 januari 2020.

Aan: [het College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Appingedam](#)
Postbus 15
9900 AA APPINGEDAM

Betreft: Zienswijze op de ontwerpvisie Ruimte voor Energie, een visie op de ruimtelijke inpassing.
Ter visie van donderdag 5 december 2019 tot en met woensdag 15 januari 2020.

Krewerd, 14 januari 2020

Betreft toevoeging van het woord gebied in cursief rood: "... windmolens in het gehele RAK *gebied* [Appingedam-Delfzijl](#)."

Met vriendelijke groet,

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 15:40
Aan: info@appingedam.nl
Onderwerp: 20200114. - Zienswijze op de ontwerpvisie Ruimte voor Energie, een visie op de ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energie. Ter inzage 5 december 2019 - tot en met 15 januari 2020.

Aan: [het College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Appingedam](#)
Postbus 15
9900 AA APPINGEDAM

Betreft: Zienswijze op de ontwerpvisie Ruimte voor Energie, een visie op de ruimtelijke inpassing.
Ter visie van donderdag 5 december 2019 tot en met woensdag 15 januari 2020.

Krewerd, 14 januari 2020

Geacht College,

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van bovengenoemde ontwerpvisie.

Mijn vraag is de volgende: Hebt U daadwerkelijk rekening gehouden met het cascoplan van de Ruilverkaveling met Administratief Karakter (RAK) Appingedam -Delfzijl met betrekking tot Te behouden hoofdstructuur

landschap zoals is vastgesteld door Gedeputeerde Staten der provincie Groningen in hun vergadering d.d. 10 april 2001 onder nr. 00/19.279 ?

Een kaart waarop het voornoemd cascoplan is aangegeven, hoort bij het plan ruilverkaveling met administratief karakter Appingedam –Delfzijl. Zij geeft heel nauwkeurig herkenbare verkavelingspatronen aan, archeologische terreinen, natuurlijke waterlopen, contouren van wierden, oude kleilanen en overige structuurlijnen aan. Dat geldt ook voor weidevogelgebieden. Ik zie dat niet 1 op 1 terug in de nu ter inzage liggende ontwerpvisie. In het gebied lopen wandelroutes over kleilanen en voetpaden.

Het bouwen van zonneparken en windmolens in het voornoemde RAK gebied, een gebied welke al meer dan 2500 jaar onafgebroken wordt bewoond zou rampzalig zijn voor het voortbestaan ervan in de huidige vorm. Het gebied en haar bewoners staan bovendien al jaren enorm onder druk door onder meer voortdurende optredende mijnbouwschade. Neem de bewoners niet nog meer woongenot af. Zij wonen immers al in wingewest Groningen, met voor hen alle schadelijke gevolgen van dien. Ik vraag U daarom dan ook af te zien van het verlenen van vergunningen voor het bouwen van zonneparken en windmolens in het gehele RAK gebied Appingedam-Delfzijl.

Graag verneem ik Uw reactie.

Met vriendelijke groet,

A large black rectangular redaction box covering the signature of the sender.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]@outlook.com>
Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 15:46
Aan: Gemeente Loppersum
Onderwerp: 20200114. - Zienswijze op de ontwerpvisie Ruimte voor Energie, een visie op de ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energie. Ter inzage 5 december 2019 - tot en met 15 januari 2020.

Aan: het College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Loppersum.
Postbus 25
9919 ZG LOPPERSUM.

Betreft: Zienswijze op de ontwerpvisie Ruimte voor Energie, een visie op de ruimtelijke inpassing.
Ter visie van donderdag 5 december 2019 tot en met woensdag 15 januari 2020.

Krewerd, 14 januari 2020

Geacht College,

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van bovengenoemde ontwerpvisie.

Mijn vraag is de volgende: Hebt U daadwerkelijk rekening gehouden met het cascoplan van de Ruilverkaveling met Administratief Karakter (RAK) Appingedam -Delfzijl met betrekking tot Te behouden hoofdstructuur landschap zoals is vastgesteld door Gedeputeerde Staten der provincie Groningen in hun vergadering d.d. 10 april 2001 onder nr. 00/19.279 ?

Een kaart waarop het voornoemd cascoplan is aangegeven, hoort bij het plan ruilverkaveling met administratief karakter Appingedam –Delfzijl. Zij geeft heel nauwkeurig herkenbare verkavelingspatronen aan, archeologische terreinen, natuurlijke waterlopen, contouren van wierden, oude kleilanden en overige structuurlijnen aan. Dat geldt ook voor weidevogelgebieden. Ik zie dat niet 1 op 1 terug in de nu ter inzage liggende ontwerpvisie. In het gebied lopen wandelroutes over kleilanden en voetpaden.

Het bouwen van zonneparken en windmolens in het voornoemde RAK gebied, een gebied welke al meer dan 2500 jaar onafgebroken wordt bewoond zou rampzalig zijn voor het voortbestaan ervan in de huidige vorm. Het gebied en haar bewoners staan bovendien al jaren enorm onder druk door onder meer voortdurende optredende mijnbouwschade. Neem de bewoners niet nog meer woongenot af. Zij wonen immers al in wingewest Groningen, met voor hen alle schadelijke gevolgen van dien. Ik vraag U daarom dan ook af te zien van het verlenen van vergunningen voor het bouwen van zonneparken en windmolens in het gehele RAK gebied Appingedam-Delfzijl.

Graag verneem ik Uw reactie.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Aan: colleges van burgemeester en wethouders Appingedam, Delfzijl en Loppersum

Betreft: Zienswijze op "Ruimte voor energie"

Groningen, 14 januari 2020

Geachte gemeentebesturen,

Een aantal jaren geleden verdrongen gemeenten zich om hun ambities m.b.t. klimaat en energie uit te spreken. Met ambities als: "wij willen de meest duurzame gemeente in de regio zijn", "Wij willen energieneutraal worden", "wij willen van het gas af" enz.

Als we nu kijken wat er van deze ambities overblijft dan lijkt het er op of er juist vaker door overheden op de rem getrapt wordt. Het kost veel tijd om de kaders te stellen en de kaders worden in veel gevallen zo strak gezet dat het in de praktijk lastig zal blijken om alle ambities die er gesteld worden te behalen.

In het Groninger aardbevingsgebied is de druk bovendien extra groot om de omgeving te laten meeprofiteren van de nieuwe vormen van energiewinning. De lessen zijn geleerd. Bovendien is de druk groot om de afhankelijkheid van gas drastisch te verminderen. En verder heeft de Hoge Raad uitgesproken dat de overheid een zorgplicht heeft m.b.t. de vermindering van CO₂ uitstoot.

Alle reden dus om in de energievisie de mogelijkheden niet bij voorbaat uit te sluiten. In plaats van te focussen op het inperken van de mogelijkheden om uitwassen te voorkomen, zou er meer focus gelegd kunnen worden op participatie en draagvlak van de omgeving. Daarmee worden de lokale energiecoöperaties en daarmee de inwoners aangemoedigd en gestimuleerd om zich in te zetten voor de energietransitie. Zo kan de omgeving profiteren van de initiatieven die ontplooid worden. En hoe mooi zou het zijn dat de aardbevingsregio vooroploopt in de energietransitie?

Daar is in ieder geval voor nodig dat de projecten die ontplooid worden gedragen worden door de inwoners en dat de regio ook daadwerkelijk profiteert van deze projecten. Het tevoren vast stellen van strakke kaders hoeft dan niet meer, immers voor elk afzonderlijk project zal er voldoende draagvlak moeten zijn. En als dit draagvlak er niet is dan komt het project er ook niet. Angst voor ongewenste projecten is dan ook niet meer nodig.

De energievisie zoals deze nu geschreven is geeft veel beperkingen. Beperkingen die als we niet oppassen veel enthousiasme en energie bij de lokale energiecoöperaties en inwoners kunnen weghalen. En dat terwijl de ambitie in het aardbevingsgebied toch juist op draagvlak, participatie en het realiseren van de energietransitie gericht zou moeten zijn!

Vanuit onze betrokkenheid bij het initiatief om aan de Garreweesterweg in Appingedam een zonneweide te ontwikkelen hebben we met belangstelling kennis genomen van de nota "Ruimte voor Energie". Dat lezende maken wij ons zorgen over de haalbaarheid van ons plan Garreweer en bovendien grote zorgen over de haalbaarheid van de door de drie gemeenten gestelde doelen.

We zien een aantal knelpunten die we zullen onderbouwen. Het betreft:

1. Zeer beperkte netcapaciteit
2. Financiële haalbaarheid van parken tot 12ha
3. Haalbaarheid van de doelstellingen
4. Urgentie n.a.v. uitspraak Hoge Raad m.b.t. het terugdringen van de CO₂-uitstoot

5. Afnemende SDE-subsidie
6. Het Rijk heeft regie voor projecten boven 50MW
7. Samenwerking met lokale omgeving volgens het klimaatakkoord

1. Zeer beperkte netcapaciteit

Zoals bekend is de netcapaciteit in de ADL gemeenten zeer beperkt. Voor het beoogde zonnepark is de voorlopig allerlaatste netcapaciteit voor deze gemeentes gereserveerd en aanbetaald. Een veel gehoord misverstand is dat er eenvoudig capaciteit kan worden bijgebouwd. Het gaat echter om de capaciteit die op het net kan worden terug geleverd. Daarvoor zal het station Weiwerd moeten worden uitgebreid en dat kost tijd. Vervolgens zal Weiwerd deze stroom ook weer kwijt moeten richting andere delen van het land, omdat daar meer verbruik is. Om die stroom af te voeren wordt een nieuw hoogspanningsnet gepland door Tennet. En daar zit de grootste bottleneck. Het plannen, voorbereiden en realiseren van zo'n hoogspanningsnet gaat zomaar tien jaar duren, omdat dit een behoorlijke impact heeft op de omgeving. Hiervoor gelden ingewikkelde en daardoor lange procedures.

Wel zal de netcapaciteit door wettelijke aanpassingen kunnen worden vergroot. Enexis heeft dit aangekondigd, echter Enexis geeft aan dat we daar niet teveel van moeten verwachten. De inschatting van Enexis zelf is dat de uitbreiding van netcapaciteit voor de ADL gemeenten beperkt is. Enexis geeft dit aan op haar website: <https://www.enexis.nl/zakelijk/duurzaam/beperkte-capaciteit/gebieden-met-schaarste>

De netcapaciteit die voor Garreweer is gereserveerd (10% aanbetaling) kan slechts voor beperkte tijd aangehouden worden. Inmiddels worden er al kosten gemaakt door Enexis en zal er komend jaar een aanvullende betaling moeten worden gedaan van nog eens 40%. De financier hiervan heeft aangegeven dit nog te willen aanhouden in afwachting van het vaststellen van de definitieve Energie Visie.

Het park Garreweer (ongeveer 50ha) kan zorgen voor ongeveer 15% van de in de energievisie beoogde stroom opwek voor de gezamenlijke ADL gemeenten. Niet meegenomen is dat deze behoefte groter kan worden omdat er nog geen rekening lijkt te zijn gehouden met een forse toename van elektrische auto's, wijken die van het gas af gaan, de gevolgen van de uitspraak van de Hoge Raad m.b.t. zorgplicht van de overheid voor het behalen van CO2 doelstellingen enz..

De gemeente zou aan de Energievisie kunnen toevoegen dat een voorwaarde voor het afgeven van een vergunning is dat er netcapaciteit beschikbaar is.

2. Financiële haalbaarheid van parken tot 12 ha

De netaansluiting Garreweer kost ongeveer 3,4 miljoen euro. Als deze kosten over een park van 50 ha wordt verdeeld zal dat ongeveer 75.000 euro per ha bedragen. Als een park maar maximaal 12Ha mag zijn dan zijn de kosten per hectare vele malen hoger. De kabel is weliswaar wat minder dik, maar het tracé naar tussenstation wordt er niet eenvoudiger en korter van. Dus qua net aansluitkosten zal een kleiner veld niet heel veel goedkoper uitvallen. 12ha kan daarmee op deze locatie niet uit.

Dus door een bovengrens te stellen worden de mogelijkheden behoorlijk beperkt voor gebieden waar de afstand tot het tussenstation te groot is. Parken van 12ha zijn door de bank genomen financieel haalbaar als de afstand tot het netstation kleiner dan 3km is. Voor de ADL gemeenten is dit

netstation Weiwerd. Daarmee beperken de gemeenten zich behoorlijk en is de vraag of de beoogde doelstellingen wel gehaald kunnen worden.

Kleine veldjes zijn, mits er netcapaciteit is beschikbaar is, eenvoudiger aan te sluiten. Vraag is alleen of het wenselijk is om bijvoorbeeld 50 kleine veldjes her en der toe te staan i.p.v. 1 grote in een gebied waar nauwelijks mensen komen. Op dit moment is de netcapaciteit zo beperkt dat zelfs het dak van een boerderij waar Coöperatie Eendracht Energie mee aan de slag wilde niet kan worden aangesloten.

3. Haalbaarheid van de doelstellingen

De totale opgave in de nog te vormen ADL gemeente is volgens "Ruimte voor energie":

- 5100 kleine windturbines (max 15m) en 150 ha zonnepark
- of 28 grote turbines (100m ashoogte) en 150 ha zonnepark

De vraag is echter of deze opgave realistisch is. Is er rekening gehouden met:

- Het verwachte stroomverbruik van een huishouden neemt in geval van een elektrische auto met een factor 2,3 toe. Een gemiddeld huishouden (Nibud 2019) heeft een verbruik van ongeveer 3000 kWh per jaar. Door over te stappen op elektrisch rijden, stijgt de vraag gemiddeld met 4.000 kWh per jaar (bij één auto). Ruim een verdubbeling dus van de elektriciteitsvraag.
- Van het gas af geeft een verwachte toename van stroomverbruik met een factor 2,5 (bij gebruik van warmtepompen).
- Dus bij het afkoppelen van het gasnet en met een elektrische auto voor de deur geeft dit een totale toename van stroomverbruik van bijna 4 keer het huidige gebruik (!)
- Ook bedrijven hebben stroom nodig. Bedrijven zullen gestimuleerd/gedwongen gaan worden om groene stroom in te kopen of om zelf in de opwek te participeren.
- Een balans tussen wind en zon is van groot belang. Als er wind is, is er veelal minder zon en andersom. Deze balans is nodig om de stroomproductie over de tijd te verdelen en onnodige pieken te voorkomen. Dus zowel windmolens als zon zetten in combinatie zoden aan de dijk. En omdat er naast het gebruik door huishoudens, veel windmolenstroom wordt gebruikt door bedrijven zal ook in de ADL gemeentes zal de behoefte aan zonnestroomdoor bedrijven groot zijn.
- En ja er zijn ook daken. Het totale oppervlak van geschikte daken is echter beperkt. Ruim meer dan de helft van de grotere daken is niet sterk genoeg.
- Uitgaan van 181TJ warmte is voorsorteren op een warmtenet. Dit is echter niet eenvoudig te realiseren met veel oudere en bestaande woningen. Uit diverse voorbeelden blijkt dat een warmtenet niet realistisch is met veel laagbouw (grondgebonden woningen). Bovendien worden er honderden woningen gesloopt en nieuw gebouwd in het kader van de versterkingsopgave. Die worden allemaal gasloos met warmtepomp gebouwd, omdat dit de goedkoopste oplossing is. Dus de behoefte aan stroom zal eerder groter zijn en de behoefte aan energie middels een warmtenet kleiner.
- De uitspraak van de Hoge Raad m.b.t. de zorgplicht die de overheid heeft om aan de CO₂ doelstellingen te voldoen zullen op korte termijn ongetwijfeld tot hogere doelstellingen voor duurzame opwek leiden.

Gezien het bovenstaande is het beter om uit te gaan van een veel grotere behoefte aan zonnestroom. Het is een realistische scenario dat deze zomaar een factor 2 of meer maal zo hoog kunnen zijn.

4. N.a.v. uitspraak Hoge Raad m.b.t. het terugdringen van de CO₂-uitstoot met 25% in 2020

N.a.v. de recente uitspraken van de Hoge Raad die aangeeft dat de overheid een zorgplicht heeft, (is hier al rekening mee gehouden?) valt te verwachten dat de doelstellingen voor duurzame opwek vanuit de Rijksoverheid zullen worden aangescherpt. Hierdoor zal de druk op de landelijke gebieden mbt duurzame opwek nog groter worden. Lang wachten mag dan niet meer. We moeten nu doorpakken, we hebben nu de kans om te handelen in het licht van toekomstige nationale doelen en behoeften.

5. Afnemende SDE-subsidie

De toe te kennen SDE-subsidie wordt ieder half jaar lager en deze zal in 2020 bovendien lastiger te verkrijgen zijn omdat de subsidiepot voor 2020 bijna halveert en omdat er ook nog eens extra categorieën aan worden toegevoegd. Langer wachten betekent vooral dat de kans van toekenning een stuk kleiner wordt. Immers de pot wordt kleiner en er zullen meer partijen gebruik van willen maken.

6. Het Rijk heeft regie voor projecten boven 50MW

Het Rijk voert de regie voor projecten boven 50MW omdat dit projecten zijn van zogenaamd "landelijk belang". Als projecten boven 12 MW worden uitgesloten kan de minister in bepaalde gevallen dus overrulen. Door grote projecten af te wijzen loopt de regio daarmee het risico de zelfstandige beslissingsbevoegdheid kwijt te raken.

7. Samenwerking met lokale omgeving volgens het klimaatakkoord

De passage uit het klimaatakkoord is overigens niet correct overgenomen. Het klimaatakkoord zegt dit:

kaart worden gebracht.

- Afspraken met de omgeving worden vastgelegd in een omgevingsovereenkomst. Op basis hiervan wordt er een projectplan gemaakt waarin wordt beschreven hoe binnen het project de participatie optimaal wordt ingericht.
- Om de projecten voor de bouw en exploitatie van hernieuwbaar op land in de energietransitie te laten slagen, gaan in gebieden met mogelijkheden en ambities voor hernieuwbare opwekking, partijen gelijkwaardig samenwerken in de ontwikkeling, bouw en exploitatie. Dit vertaalt zich in evenwichtige eigendomsverdeling in een gebied waarbij gestreefd wordt naar 50 % eigendom van de productie van de lokale omgeving (burgers en bedrijven). Investeren in een zon -en/of windproject is ondernemerschap. Dat vergt ook mee-investeren en risico lopen. Het streven voor de eigendomsverhouding is een algemeen streven voor 2030. Er is lokaal ruimte om hier vanwege lokale project-gerelateerde redenen van af te wijken. Hierbij wordt ook in acht genomen de bijzondere positie

Deze passages geven de mogelijkheid aan de gemeenten om vooraf niet teveel beperkingen op te nemen maar om juist wanneer projecten concreet worden beter te kunnen door voorwaarden te

stellen aan in hoeverre aan de doelstellingen van het klimaatakkoord is voldaan. Dus ruimte te geven aan projecten die voldoende draagvlak hebben in de omgeving. Projecten die dat niet hebben vallen dan af.

Tot slot:

Wij zijn graag bereid om mee te denken hoe de oplossingen voor deze genoemde knelpunten zouden kunnen worden geschreven als aanvulling op het huidige document.

Daarnaast merken we dat het voor velen lastig is om een oordeel te vellen over een ingewikkeld maar zo belangrijk onderwerp als deze. We zouden graag per gemeente op zeer koter termijn een avond beleggen om raadsleden en andere betrokkenen vanuit verschillende perspectieven van informatie te voorzien. Dus vanuit de lokale energie coöperaties, de natuur en milieu federatie, provincie (zon en wind) en ontwikkelaar. Daartoe zouden we graag met de griffiers een datum afstemmen.

Met vriendelijke groet namens:

Eendracht Energie:

Voorzitter [REDACTED]

Lopec:

Voorzitter [REDACTED]

Green Power:

Voorzitter [REDACTED]

Soleila b.v.:

Directeur [REDACTED]

[REDACTED] en inwoner Appingedam:

[REDACTED]

AAN

De Colleges van Burgemeester & Wethouders
van de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum

Kopie aan: Gemeenteraden

DATUM

14 januari 2020

ONDERWERP

Zienswijzen op de ontwerpvisie 'Ruimte voor energie'

Geachte Colleges,

Wij hebben kennisgenomen van de ontwerpvisie "Ruimte voor energie". Wij hechten grote waarde aan een dergelijke visie. Met een goede visie kunnen wij van onderop – voor en door bewoners, ondernemers en (maatschappelijke) instellingen – belangrijke stappen zetten in de energietransitie en de noodzakelijke reductie van broeikasgassen, waaronder CO₂. Bovendien kunnen we ervoor zorgen dat de opbrengsten grotendeels binnen de lokale gemeenschap blijven en niet naar grote buitenlandse investeerders vloeien. Zoals aangegeven in ons aanbod voor de energievisie van 13 mei 2019 mag de ambitie wat ons betreft hoog zijn om snel bij te dragen aan die reductie. Met deze brief geven wij als gezamenlijke energiecoöperaties in het Eemsdeltagebied onze reactie op uw visie. In de bijlage bij deze brief geven wij per onderdeel van de ontwerpvisie onze zienswijzen. Deze brief dient u tevens als algemene zienswijze op uw visie te beschouwen.

Totstandkoming visie

Ondanks de goede wil van de gemeenten om de inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen te betrekken bij de totstandkoming van de visie, zijn wij teleurgesteld over het proces. Slechts een klein deel van de bevolking (ruim 200 mensen) hebben gebruik gemaakt van de gelegenheid om input te geven. We hadden graag meegedacht om het aantal reacties te vergroten. Maar veel belangrijker: wij zien helaas onvoldoende van de input terug in de visie. Ook van onze input zien wij onvoldoende terug en wij hebben hierover geen terugkoppeling ontvangen. Zo heeft de ons beloofde bijeenkomst over de concept visie niet plaatsgevonden. Naar onze mening is het draagvlak voor uw visie ten aanzien van de inpassing van zonne- en windenergie daarom erg dun. Dat is jammer en risicovol voor de verdere totstandkoming van energie-initiatieven.

Aandacht voor lokale initiatieven

Wij zijn positief over de aandacht die het stuk heeft voor de lokale energiecoöperaties en de rol die wij als coöperaties kunnen spelen in de lokale energietransitie. Het getuigt van de politieke wil om ons werk te faciliteren. De ruimte die in het stedelijk gebied en een bufferzone daaromheen wordt geboden voor nieuwe opwek, geven ons mogelijkheden voor energie-initiatieven van en door de lokale bevolking.

Ook de ruimte die vanuit de gemeenten op voorhand wordt gegeven aan de ontwikkeling van dorpsmolens en de wil om bij de provincie hiervoor letterlijk en figuurlijk ruimte te vragen, stemmen ons hoopvol. Zij het dat het begrip 'dorpsmolen' wat ons betreft veel meer aan de wil van het dorp verbonden moet worden en veel minder sterk aan 'agrarische gebouwen'.

Overigens hebben wij de indruk dat de rol en ontwikkelkracht van de lokale energiecoöperaties wordt onderschat. Met het Nationale Klimaatakkoord als basis is de periode aangebroken waarin wij zélf risicodragend ontwikkelen, zélf onze projecten financieren en vooral zélf met de leden bepalen hoe de revenuen ten goede komen aan ons gebied. Gemeenten hoeven niet meer bang te zijn te worden 'overvallen' door commerciële ontwikkelaars die zonder de omgeving te betrekken grote zonneparken realiseren. Voor het bewaken van de lokale participatie zijn de gemeenten nu het bevoegd gezag op basis van landelijke regelgeving, waardoor ongewenste situaties verleden tijd zijn. Daardoor kunnen gemeenten voor de ruimtelijke inpassing van zon en wind een meer open beleid opstellen.

Ruimtegebrek voor energie

Met het voorliggende beleid 'Ruimte voor Energie' is van dat open beleid wat ons betreft geen sprake. Er wordt in de visie veel voorgeschreven, waardoor er weinig ruimte over blijft om de noodzakelijke grotere initiatieven te ontplooien. U kiest ervoor het beleid te laten aansluiten bij de nationale ambitie met doelstellingen in 2050 en daarmee de opgave van de energietransitie naar een volgende generatie door te schuiven. Hierdoor kunnen wij er, bij voorkeur samen met u, niet voor kiezen een sneller pad te bewandelen. Ook ontstaat er geen ruimte om buiten de ADL-gemeenten andere gebieden met gebrek aan ruimte te helpen, zelfs niet als dat betekent dat daardoor een geldstroom naar de lokale gemeenschap geborgd kan worden.

In een tijd, waarin de Europese Unie wil versnellen en de Nederlandse regering móet versnellen in de terugdringing van CO₂-uitstoot, is er behoefte aan zorgvuldig afgewogen mogelijkheden, niet aan de beschreven beperkingen.

Naast het realiseren van kleinschalige initiatieven op daken en land zetten wij als coöperaties – in samenwerking met belangrijke marktpartijen – ook in op realisatie van grootschalige zonneweiden en windmolens op landschappelijk verantwoorde en vooral door de omgeving geaccepteerde locaties. Het is voor zowel commerciële partijen als de coöperatieve beweging erg lastig, zo niet onmogelijk, om nog rendabele initiatieven te ontplooien die recht doen aan de noodzaak van hernieuwbare energie op land. Want naast de noodzakelijke opwek van energie op daken, is het met de opgave voor CO₂-reductie zeker dat ook land nodig zal zijn. U heeft daarvoor een zorgplicht en wij realiseren dat graag zo snel mogelijk. Daarin moeten wij elkaar toch snel kunnen vinden?

De visie legt naar ons idee een (te) eenzijdige nadruk op landschappelijke kwaliteiten en staat daarmee verdere ontwikkeling in de weg. Er is méér mogelijk. Met behoud van landschap waar nodig en goede inpassingen waar mogelijk. Er is landschappelijk weloverwogen ruimte te vinden voor projecten met een grotere schaal dan u in de visie aangeeft. De overall indruk die wij nu aan de visie overhouden, is meer die van 'nee, tenzij' dan van 'ja, mits'. Wij maken ons grote zorgen dat daarmee juist ruimtegebrek voor nieuwe energie ontstaat.

Visie als boekwerk

Het beleidsdocument is een heel boekwerk geworden en leest als een opsomming van (te) veel beperkingen. Dat is niet in de geest van Omgevingswet, waar gemeenten de rol van regisseur past. Ook voor ons staan sociale, cultuurhistorische en landschappelijke waarden voorop bij ontwikkeling van nieuwe initiatieven. Maar dat wil niet zeggen dat er geen goede inbedding of kwalitatieve aanpassingen mogelijk zijn. Zoals u weet ontwikkelen wij op dit moment al ideeën en initiatieven die vanuit zeggenschap en opbrengsten voor eigen gebied komen. Met het voorliggende beleid worden velen daarvan onhaalbaar.

Visie en bijlage

De verbinding tussen het visiedocument 'Ruimte voor energie' en de bijlage – waarin de energiegebruikscijfers per dorp staan vermeld – ontbreekt naar ons idee volledig. Uw blik op 2050 doet geen recht aan de huidige situatie en de nabije toekomst. De visie kijkt duidelijk door de bril van het heden. In de visie vinden wij immers geen lijn naar een toekomst die een veel grotere transitieopgave vereist dan nu wordt aangegeven, nog los van de noodzakelijke verhoogde inzet op bewustwording en besparing. De in de bijlage genoemde 'energiebehoeften' zijn op basis van 'Ruimte voor energie' erg moeilijk te realiseren.

Geef nu ruimte om de nodige stappen te zetten. Faciliteer de weg die wij als coöperaties en andere goede initiatieven met u willen bewandelen. Doe dat met een helder en beknopt kader, zonder het verder in te kleuren. Maar bijvoorbeeld ook met voor coöperaties aangepaste legesverordeningen en ambtelijke ondersteuning.

Professionalisering lokale initiatieven

Als jonge coöperaties hebben wij de ambitie om ons de komende jaren verder te professionaliseren en daardoor vanuit inwoners en lokale ondernemers in onze eigen energie te voorzien. Dat is ook wat onder andere de Provincie Groningen en het Klimaatakkoord nastreven, stimuleren en faciliteren. Met het voorliggende beleid zullen wij daarin aanzienlijk worden beperkt en verliezen wij het van de grote gevestigde orde van energiebedrijven. Dat is onacceptabel, want de gemeenschap heeft het recht in onze eigen energie te voorzien. Daar staan en gaan wij voor. *Wie dount zulf!*

Tot slot

Zoals hierboven aangegeven, ontbreekt het aan visie op lange termijn. U lijkt hier bewust voor te kiezen, omdat (ver) vooruitkijken lastig is. Dat klopt. Maar we weten vanuit het Klimaatakkoord wél wat onze gezamenlijke opgave is, waaraan we beter vandaag dan morgen kunnen werken. De noodzaak voor CO₂-reductie is geen toekomst. Die was er al en wordt alleen maar sterker. Met uw zorgplicht verwachten wij beleid dat hierbij past en veel ruimte geeft aan nieuwe, lokale initiatieven en technieken die al op korte termijn gerealiseerd kunnen worden.

Uiteraard blijven wij bereid bijdragen aan de ontwikkelingen te leveren, mits daartoe redelijk gefaciliteerd en binnen de gedeelde uitgangspunten.

Met vriendelijke groet,
namens de samenwerkende energiecoöperaties,

Voorzitters van de coöperatieve verenigingen:
Green Power Delfzijl U.A. (Delfzijl)
Stadscoöperatie Eendracht U.A. (Appingedam, Delfzijl)
Energiecoöperatie Zonnedorpen U.A. (Garsthuizen, Godlinze, Leermens, 't Zandt, Zeerijp en Zijldijk)
Lopster Energie Coöperatie U.A. (Loppersum e.o.)

Bijlage (1): Zienswijzen op ontwerpvisie "Ruimte voor energie"

nr	Opmerking	Waar in concept-visie	Verbetervoorstel
1	<p>Doel</p> <p>Deze visie moet houvast bieden voor de initiatieven die zich voordoen in de gemeente. Met de visie worden echter ook beperkingen ingesteld, die de transitie en onze initiatieven belemmeren.</p>	<p>§1.1 pag 11</p>	<p>Stel als doel – conform het Klimaatakkoord – om maximaal ruimte te geven aan energie-initiatieven die lokaal draagvlak hebben, door procesmatige en financiële participatie centraal te stellen en de zorgvuldige inpassing van deze initiatieven.</p> <p>Noot: Nederland moet eind 2020 (!) minimaal 25% van de broeikasgassen reduceren ten opzichte van 1990. Daardoor is de urgentie hoog. De Hoge Raad heeft bepaald dat de overheid hiervoor een zorgplicht heeft. De gemeenten kijken daarom niet weg, maar gaan de uitdaging aan.</p> <p>We stellen voor om dit gevoel van urgentie duidelijker te laten doorklinken in het doel van de visie.</p> <p>De gezamenlijke coöperaties zijn van mening dat hoe eerder we zelf duurzame initiatieven kunnen realiseren, hoe beter. Voor de wereldwijde doelen, maar zeker ook voor de inwoners in onze gemeenten. Geef ruimte aan duurzame initiatieven die inwoners zelf willen ontplooiën en realiseren, ook als deze in de nabije toekomst liggen. Wees niet bang, de tijd van cowboys is voorbij met het nationale Klimaatakkoord en de provinciale maatwerkmethode.</p> <p>We zien graag dat deze boodschap doorklinkt in deze visie.</p> <p>Gemeenten moeten al aan het begin van het proces kaders stellen voor ontwikkelingen waar vervolgens initiatiefnemers mee verder kunnen. Het zou volgens ons beter zijn om een minimaal kader met een aantal spelregels te maken en slechts beperkingen op te leggen waar dat écht nodig is. 'Ja, mits...' in plaats van het huidige 'Nee, tenzij....'</p>
2	<p>Regionale Energie Strategie (RES)</p> <p>"Deze visie vormt vanuit de drie gemeenten mede de input voor de afspraken en discussies die in de RES-regio Groningen worden gemaakt en gevoerd voor het onderdeel gebouwde omgeving en duurzame opwekking."</p>	<p>§1.2 pag 11</p>	
3	<p>Omgevingswet</p> <p>De Omgevingswet vraagt van gemeenten een nieuwe rol: namelijk als regisseur. De visie leest daarentegen regelmatig voorschrijvend, directief.</p>	<p>§1.2 pag 11, 12; §1.3 pag 13; §5.2.3 pag 49, §5.2.4 pag 51; §7.3 pag 71 e.v., Hoofdstuk 9</p>	

nr	Opmerking	Waar in concept-visie	Verbetervoorstel
			<p>“De gemeenten zijn bereid om te verkennen hoe de totstandkoming van initiatieven eenvoudiger gemaakt kan worden, als er belemmeringen zijn die de realisatie ervan onnodig in de weg zitten” (§5.2.3). Deze visie geeft echter zelf de nodige beperkingen vanuit landschappelijke argumenten en functionele plaatsing (boerenerven). Ze geeft bovendien beperking van de projectomvang.</p> <p>Graag het gehele document conform aanpassen.</p> <p>De keerzijde van deze visie is dat we, ondanks onze ruimtelijke mogelijkheden en lokale ontwikkelkracht, onszelf beperken tot slechts het lokale verbruik. Wij zien mogelijkheden om ons als gebied solidair te tonen met andere gebieden en met de toekomst. Wij hebben hier de ruimte, met passende landschappelijke mogelijkheden, om ook opwek voor andere gebieden, bijvoorbeeld de stad Groningen, te genereren. Hiermee kunnen in en door en voor het gebied inkomsten worden gegenereerd, ten dienste van haar inwoners. Inkomsten waarmee we bijvoorbeeld de financiële gevolgen van de energietransitie voor onze eigen inwoners, en dan met name de minder draagkrachtigen, kunnen verzachten. Onder het motto: veel meer lusten tegenover een beetje meer lasten. Eemsdelta is geen zelfvoorzienend eiland, het is een onderdeel van de RES Groningen en van de nationale opgave.</p> <p>a) Wij pleiten voor een evenwichtiger weergave, dat er vooral heel veel inwoners, bedrijven en instellingen géén input hebben geleverd en dat de energiecoöperaties graag met de gemeentelijke partners op zoek gaan naar kansen en mogelijkheden.</p> <p>b) Zo ook het tekstkader op pagina 34: “op vrijwel elke avond wordt na enig praten en denken voorgesteld...”: dat was vooral de opzet van de avonden, niet een uitkomst van denken en praten. De boodschap tijdens de avonden was dat de “opgave” zou helpen in een context, nu blijkt dat de visie tot onze teleurstelling niet meer ontwikkeling toestaat dan tot maximaal deze “opgave”.</p>
4	<p>De mogelijkheden voor duurzame opwek zijn beperkt tot het eigen verbruik, zelfs voor de lange termijn. De paragraaf “Opgave niet afwachten” (§5.1) schetst een beeld dat de gemeenten het beste voor hebben met andere gebieden en de toekomst.</p> <p>De maximale groottes en aantallen zijn onvoldoende onderbouwd. is bijvoorbeeld ook voldoende rekening gehouden met gebruik van elektriciteit voor o.a. verwarming en elektrische auto's?</p>	<p>§5.1 pag 41, §5.3 pag 53, §7.2.3 pag 64, §10.3 pag 91 e.v., Bijlage I</p>	
5	<p>De visie wordt gepresenteerd als een “intensief proces waar inwoners, industrie, maatschappelijke partners en andere belanghebbenden bij betrokken zijn geweest” en “De visie geeft zo een breed gedragen koers voor de verdere verduurzaming van de gemeenten”.</p> <p>De indruk ontstaat dat de visie vooral één kant van de medaille weergeeft: vanuit de mensen die de energietransitie zien als bedreiging en</p>	<p>§1.4 pag 13, Hoofdstuk 4, §7.2.3 pag 64; bijlagen III en IV.</p>	

nr	Opmerking	Waar in concept-visie	Verbetervoorstel
	vooral landschappelijke argumentatie daarbij zoeken.		Graag teksten conform aanpassen.
6	Veranderingen in het landschap zijn van alle tijden. Er ligt in de visie naar onze mening een onevenwichtige nadruk op (bedreiging van) landschappelijke waarden. Bovendien zijn tekstdelen soms suggestief (§5.1): "Daarom wordt met deze visie ingezet op het zoveel mogelijk beperken van de ruimtelijke impact van de verduurzamingsopgave", zelfs voor de lange termijn.	Hoofdstuk 2, §5.1 pag 41; §7.2 pag 61 e.v., Hoofdstuk 8	<p>c) Idem, laatste paragraaf "Veel aanwezigen vinden (...) blijken te zijn". Wij herkennen ons in een bijdrage vanuit de zijde van de energiecoöperaties, maar die had een tegenovergestelde bedoeling: de visie dient ruimte te bieden aan de coöperatieve kansen van morgen. De praktijk van vandaag is dat de coöperaties regelmatig hinder ondervinden van achter de werkelijkheid aan lopend beleid. Graag teksten conform aanpassen.</p> <p>d) de suggestie dat de koppeling tussen de omvang van de zonneparken en het energieverbruik van de kernen het draagvlak ten goede komt (§7.2.3 pag 64) graag onderbouwen of weglaten. Laat duidelijk zijn: We pleiten er niet voor om afbreuk te doen aan de huidige landschappelijke kwaliteiten, maar de energiecoöperaties pleiten er wel voor om meer ruimte te geven aan invoeging van passende kleine en grote nieuwe elementen binnen de context van deze landschappelijke kwaliteiten. De energietransitie vraagt onmiskenbaar om ruimte. Accepteer dat en omarm dat. Kijk naar de mogelijkheden, niet alleen naar de beperkingen. Zoek de mogelijkheden waarbij de energietransitie nieuwe sterke en kenmerkende onderdelen toevoegt aan het landschap. Om enkele voorbeeld te noemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Windturbines kunnen een historisch lijnelement in het landschap, recht of krom, juist ook versterken. • Een grootschalig zonnepark, al dan niet tot "boerenkoolhoogte", is in de grootschalige "nieuwe" landschappen in het oosten en zuiden van de gemeente Delfzijl en/of tussen Damsterdiep en Eemskanaal (Garreweer!) en/of in noordelijk deel van de gemeente Loppersum uitstekend landschappelijk inpasbaar zonder afbreuk te doen aan de grootschalige en open landschappelijke kwaliteiten.

nr	Opmerking	Waar in concept-visie	Verbetervoorstel
7	Het provinciale beleid	§3.3.2 pag 31	Dit provinciale beleid is in beweging. Wees eerlijk en open en geef dit aan. Vind samen met de provincie een juiste formulering waaruit dit blijkt.
8	Het manifest van de energiecoöperaties	§4.1.1 pag 33	Laat zien wat dit manifest inhoudt en vooral: wat ermee is gedaan?
9	De visie spreekt van zorg bij "aanwezig", vanwege de realisatie van windparken en zonneparken zonder of met beperkt draagvlak	§4.1.1 pag 33	Door het verschijnen van het Klimaatakkoord, de provinciale maatwerkmethode, de Green Deal Participatie en gedragscodes voor zowel zon als wind (https://www.klimaatakkoord.nl/participatie/handreiking-participatie-duurzame-energie/participatie-in-beleidsfase) is er een nieuwe werkelijkheid ontstaan, waarbinnen juist kansen ontstaan voor lokale gemeenschappen en energiecoöperaties. Benadruk dat in de visie, teksten over angst en weerstand op basis van een werkelijkheid uit het verleden passen slechts in deze visie als daarmee wordt duidelijk gemaakt dat die werkelijkheid inmiddels is veranderd.
10	Bijchriften afbeeldingen	pag 34, pag 63	Onjuiste tekst bij foto's verbeteren.
11	De rol en mogelijkheden van de energiecoöperaties zijn onjuist weergegeven. De visie schrijft tevens voor hoe energiecoöperaties zouden moeten handelen.	§5.1 pag 41, pag 43, §5.2.3 pag 49, §9.2 pag 85	a) "De lokale energiecoöperaties en de inwoners zijn nog niet zo ver" en "bij energiecoöperaties ontbreken vaak de financiële middelen om parken te bouwen". De stellingen zijn onjuist en kleinerend in een context van de lange termijn (§5.1). De realiteit van nu en de nabije toekomst is dat lokale energiecoöperaties (klein- en grootschalig) kunnen ontwikkelen en daarvoor financiering organiseren. In den lande worden door energiecoöperaties inmiddels miljoenenprojecten ontwikkeld. b) In deze context verzoeken we u ook om in de visie op de juiste plekken (bijv. §5.2.4) aan te geven dat de energiecoöperaties ook <i>initiatiefnemers</i> kunnen en willen zijn van kleine en grote ontwikkelingen. c) § 5.1 leest niet als een visie voor 2050 en een heldere doelstelling voor de lange termijn (eerste zin § 5.2). Het bevat te veel onjuiste statements en belemmeringen voor verdere ontwikkeling van energiecoöperaties. Tekst graag conform aanpassen.

nr	Opmerking	Waar in concept-visie	Verbetervoorstel
12	Warmtevraag Waarom wordt de warmtevraag als een bovenlokale oplossing gezien?	§5.1 pag 43; §5.2.4 pag 51	<p>d) De proceswijzer in hoofdstuk 9 geeft de basisgedachte omtrent lokaal draagvlak en lokaal eigenaarschap goed weer. Maar in de details gaat het mis. Zo wordt er geen rekening gehouden met de mogelijkheid voor 100% lokaal eigendom (initiatief lokale energievoorziening) en een scherpe definitie van "lokaal eigenaarschap" ontbreekt (een buitenlandse investeerder die met drie lokale boeren afspraken maakt?). Wij stellen voor de deze visie aansluit aan bij wat het klimaatakkoord daarover zegt (https://www.klimaatakkoord.nl/participatie/handreiking-participatie-duurzame-energie/participatie-in-beleidsfase).</p> <p>e) § 9.2 heeft geen binding met de huidige wereld van energievoorziening in deze gemeenten. Ook het schema op pagina 86 werkt slechts belemmerend. Wij zouden graag zien dat de gehele paragraaf wordt verwijderd. Het is niet aan de gemeente(n) om te dicteren hoe de financiën door de coöperatie moeten worden ingericht en uitgewerkt: die worden via de ledenvergaderingen als vanzelf lokaal passend ingericht. U kunt volstaan met een verwijzing naar het klimaatakkoord en wat daarin is gesteld (https://www.klimaatakkoord.nl/participatie/handreiking-participatie-duurzame-energie/participatie-in-beleidsfase). Een passende proces- en financiële participatie kunt u daarnaast borgen door bijvoorbeeld een vergunningaanvraag niet eerder in behandeling te nemen dan dat de lokale bevolking/energievoorziening(s) weloverwogen aangeven dat zowel de proces- als de financiële participatie naar tevredenheid is vormgegeven, bijvoorbeeld via een samenwerkingsovereenkomst. De provincie hanteert feitelijk een vergelijkbare werkwijze bij haar maatwerktraject. Ook daar kan bij worden aangesloten.</p> <p>Graag zien de coöperaties toegevoegd aan de visie dat het een denkbaar scenario is dat de warmtetransitie plaatselijk lokaal zal worden opgepakt en ingevuld, bijvoorbeeld door kleine warmtenetten (buurtwarmte). Geef ruimte aan de inwoners en</p>

nr	Opmerking	Waar in concept-visie	Verbetervoorstel
13	<p>Buurkracht</p> <p>Buurkracht is één van de landelijke organisaties die 'de beweging van onderop' helpt tot stand te komen. Zij zijn onderdeel van de zogenoemde 'participatiecoalitie'. Alleen Buurkracht wordt hier genoemd.</p>	<p>\$5.2.1 pag 47</p>	<p>bedrijven om hierover zelf na te denken, met voorstellen te komen en uitvoering te geven. Houdt rekening met een extra opgave voor duurzame elektriciteit voor een eventuele elektrificering. Graag tekst conform aanpassen.</p> <p>Organisaties uit de participatiecoalitie zoals Buurkracht en dus ook de energiecoöperaties, kunnen plaatselijk de mensen met een smalle beurs helpen. Dit betekent:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Geef de energiecoöperaties de ruimte voor rendabele en renderende projecten 2. Faciliteer partners uit de participatiecoalitie als een waardevolle beweging van onderop. <p>"Transportverliezen" zijn relatief beperkt en daardoor naar onze mening een weinig steekhoudend argument in deze visie. Het direct koppelen van opwek en gebruik komt de "leesbaarheid van het landschap" wel ten goede, dit zou een sterker argument zijn. Ter verduidelijking graag opnemen dat het benutten van (grootschalige) daken ten bate van de coöperaties/lokale bevolking als 'dichtbij' of 'lokaal' worden gezien. En dat de gemeenten hun eigen daken (gemeentelijke panden en accommodaties) maximaal beogen te benutten ten gunste van het eigen gebruik en/of de gemeenschap.</p>
14	<p>Speerpunt 2: inzetten op opwek van energie dichtbij de gebruiker</p>	<p>\$5.2.2 pag 47</p>	<p>De visie schetst uitsluitend een beeld van de huidige situatie. Bijvoorbeeld van grondegebonden zonneparken met schuin opstelling op "tafels". Ontwikkeling van bijvoorbeeld verticale opstellingen van tweezijdige zonnepanelen, zeer lage zonnepaneelparken, tulp- of wielvormige turbines, turbines zonder bladen en andere min of meer radicale innovaties lijken in deze visie nu en in de toekomst geen ruimte te krijgen. Verticale panelen passen uitstekend op landbouwgronden, mét dubbelgebruik. Zelfs de paragraaf Innovatie (§5.2.4) lijkt aan te geven dat wind en zon niet kunnen innoveren. Bovendien gaat het hele stuk uit van PV-zonnepanelen en de opwek van elektriciteit. Waarom geen ruimte</p>
15	<p>Visie geeft weinig tot geen ruimte aan technische innovaties en technische variaties</p>	<p>door hele visie, in het bijzonder §5.2.2 pag 47; §5.2.4 pag 51, §6.1 pag 57; §7.2.2 pag 63, §7.2.4 pag 67</p>	<p>De visie schetst uitsluitend een beeld van de huidige situatie. Bijvoorbeeld van grondegebonden zonneparken met schuin opstelling op "tafels". Ontwikkeling van bijvoorbeeld verticale opstellingen van tweezijdige zonnepanelen, zeer lage zonnepaneelparken, tulp- of wielvormige turbines, turbines zonder bladen en andere min of meer radicale innovaties lijken in deze visie nu en in de toekomst geen ruimte te krijgen. Verticale panelen passen uitstekend op landbouwgronden, mét dubbelgebruik. Zelfs de paragraaf Innovatie (§5.2.4) lijkt aan te geven dat wind en zon niet kunnen innoveren. Bovendien gaat het hele stuk uit van PV-zonnepanelen en de opwek van elektriciteit. Waarom geen ruimte</p>

nr	Opmerking	Waar in concept-visie	Verbetervoorstel
16	Zonneladder De volgorde van de lijst lijkt maakbaar. Dat is in de praktijk weerbaar. Ook geeft de visie een maximale omvang van projecten per type gebied aan.	§7.2 pag 61 - 69	bieden aan ontwikkeling van PT-paneelvelden voor de warmtevraag? Graag teksten conform aanpassen. De coöperaties zien liever duidelijk aangegeven welke locaties zijn uitgesloten en zou graag zien dat de visie ook ruimte voor grote initiatieven behoudt. Hiervoor zijn spelregels op te stellen die vooral ingaan op de acceptatie door de omgeving en lokale participatie. Daarbij kan een maximum totaaloppervlak aan zonneparken voor de drie gemeenten gelden. Stel dit maximum vast voor 5 tot 10 jaar en stel dit na verloop van jaren zo nodig bij. We zouden ook graag zien dat qua ladder gebruik wordt gemaakt van goede voorbeelden, zoals het manifest Noord-Nederland.
17	Overlast	§7.3.3 pag 74	"Overlast" is subjectief en het voorkomen van overlast van ook een dorpsmolen is daarmee onmogelijk. Wij zouden graag zien dat de energiecoöperatie de ruimte krijgen om eventuele overlast te compenseren. Dit kan worden opgenomen in randvoorwaarden voor participatie. Graag tekst conform aanpassen. De RES gaat de opgave voor de gemeenten niet opleggen/kwantificeren, dat is een misvatting. U geeft in paragraaf 10.2 aan blijvend te communiceren over de ambities van de gemeente. Dat lijkt ons heel wenselijk, betrek daarbij veelvuldig de energiecoöperaties. U geeft in paragraaf 10.3 aan de lasten evenwichtig te zullen verdelen. Samenvattend zien wij echter graag dat er nadrukkelijk méér fysieke en figuurlijke ruimte ontstaat om ook de "lusten" voor de lokale bevolking te accommoderen. In paragraaf 10.3.1 en 10.3.2 lezen we een soort samenvatting waaruit blijkt dat het vooral klein en langzaam moet. Dat kan toch niet de bedoeling zijn? U toont hier naar onze mening geen visie, maar een standpunt vanuit angst en NIMBY in plaats van een door de bevolking te dragen participatie in kansen en PIMBY.
18	Evaluatie, monitoring en uitvoering	Hoofdstuk 10	

8

Aan: Colleges van burgemeester en wethouders van Appingedam, Delfzijl en Loppersum
Betreft: Zienswijze op "Ruimte voor energie"

Middelstum, 14-1-2020

23 037

Gemeente Loppersum	
Datum:	15 JAN 2020
Zk:	~~110055~~ Doc. 56359
BVO:	☒ ja / ☐ nee
Postbusdal	☐ ja / ☒ nee

Geachte gemeentebesturen,

Als leden van Energiecoöperatie Middelstroom zijn we blij met de langverwachte visie "Ruimte voor energie". De aandacht die het gehele stuk duidelijk heeft voor de lokale energiecoöperaties en de rol die deze coöperaties kunnen spelen in de energietransitie, getuigen van de politieke wil om ons werk serieus te willen nemen.

De ruimte die wordt geboden voor nieuwe duurzame opwek, lijkt ons mogelijkheden te geven voor een energietransitie met, voor en door de lokale bevolking. Ook de ruimte die vanuit de gemeenten op voorhand wordt gegeven aan de ontwikkeling van dorpsmolens en de wil om bij de provincie hiervoor letterlijk en figuurlijk ruimte te vragen, stemmen ons hoopvol.

Als leden van Middelstroom hebben we een drietal kanttekeningen bij de nota 'Ruimte voor energie.'

1.

De nota gaat uit van bestaande beleidskaders. Omdat de ontwikkelingen momenteel snel gaan en het visie-traject al een tijdje onderweg is, is de wereld in rap tempo aan het veranderen. De Europese Unie wil versnellen en de Nederlandse regering móet versnellen in de terugdringing van CO₂-uitstoot. De verwachting is dat we met elkaar in de wereld eerder meer dan minder energie gaan gebruiken, vanwege inwonersaantal en toename in welvaart.

Er ontstaat met de uitwerking van deze visie weliswaar enige ruimte om de transitie in gang te zetten, maar onvoldoende voor het halen van de landelijke ambities binnen de termijn tot 2050. De visie leest te veel als een opsomming van beperkingen. De kaders zouden slechts moeten borgen dat we geen initiatieven van anderen op ons bord geschoven krijgen, zonder voordelen voor en draagvlak binnen onze regio en/of haar inwoners.

Wij willen ons laten leiden door de toekomstige, veel grotere opgaven en door de noodzaak tot transitie van fossiel naar hernieuwbare energie .

Er is, met behoud van ons prachtige landschap, méér mogelijk. Er is landschappelijk weloverwogen ruimte te vinden voor projecten met een grotere schaal dan u in de nota nu aangeeft.

In de nota wordt gezegd, dat we de problemen van andere regio's niet willen oplossen, zelfs niet als dat betekent dat daardoor een geldstroom naar de lokale gemeenschap geborgd kan worden. Wij willen solidair zijn aan de opgave van het hele land, alle (nieuwe) initiatieven ruim baan geven, mits we zeggenschap en opbrengst (grotendeels) in eigen gebied houden en daaraan weer ten goede laten komen.

2.

U vindt dat het tempo van de verduurzamingsopgave draagbaar en volgbaar moet zijn voor de samenleving. Wij vinden dat er véél meer aandacht moet komen voor bewustwording en participatie bij alle inwoners. We zullen het samen moeten doen en nog teveel mensen staan langs de kant. Hoe nemen we elkaar mee in het besparen van energie en het lokaal opwekken van benodigde energie? Vaak gaat dit goed via het effect op de eigen portemonnee, en dat is nu juist bij het energievraagstuk mogelijk! U heeft al een aantal goede maatregelen op dit gebied gerealiseerd. De energiecoöperaties zijn bij uitstek belangrijke partners om aan meer bewustwording te werken omdat zij (lokale) leden

hebben en daardoor lokaal geworteld zijn. Dit gaat dan nog steeds moeizaam, dus samenwerking blijft daar hard nodig.

3.

In hoofdstuk 7 staat de "windladder" met voorwaarden waaraan de plaatsing van een dorpsmolen (groot en klein) moet voldoen. Dit is nog steeds alleen mogelijk op agrarische grond. Wij vinden dat veel te beperkt. Er zijn in elk dorp plekken te vinden, waar een dorpsmolen met instemming van de inwoners neergezet zou kunnen worden. Het kader moet hier echt ruimer.

Samenvattend

Zoals hiervoor aangegeven is de visie op de langere termijn veel te beperkt. Nu beseffen wij als geen ander, dat die 'lange termijn' in de energietransitie niet bestaat en doorlopend door nieuwe ontwikkelingen op de korte termijn wordt ingehaald. De overzichten die daarvan in de bijlage van de nota worden gegeven, bieden een ingeschatte weergave van de huidige en verwachte situatie. Dat overzicht leidt op basis van de nota 'Ruimte voor energie' naar ons idee niet tot de te realiseren ambitie.

Gezien de landelijke ontwikkelingen, is naar ons idee meer haast (en ruimte) geboden dan op basis van deze visie kan en mag worden gerealiseerd.

In de bijlage treft u puntsgewijs onze kanttekeningen in wijzigingsvoorstellen of aanvullingen aan.

Wij zijn graag bereid een bijdrage aan deze ontwikkelingen te leveren.

Enkele leden van Energiecoöperatie Middelstroom,

[Redacted]

[Redacted]@planet.nl

[Redacted]

[Redacted]@gmail.com

Leden van Energiecoöperatie Middelstroom

Zienswijze op "Ruimte voor energie"

nr	Opmerking	Waar in concept-visie	Verbetervoorstel
1	<p>Met de visie wordt enige ruimte gegeven maar tevens veel beperkingen ingesteld, die de transitie en onze initiatieven voor een groot deel belemmeren.</p> <p>Ook is de invulling van de opgave in de visie niet solidair genoeg met gebieden buiten de Eemsdelta-gemeenten.</p> <p>Door het verschijnen van het Klimaatakkoord, de provinciale maatwerkmethode, de Green Deal Participatie en gedragscodes voor zowel zon als wind is er een nieuwe werkelijkheid ontstaan, waarbinnen juist kansen ontstaan voor lokale gemeenschappen en energiecoöperaties.</p>	<p>H 1, paragraaf 1.1 laatste zin.</p> <p>H 5, paragraaf 5.1</p>	<p>Neem op: Nederland moet eind 2020 minimaal 25% van de broeikasgassen reduceren ten opzichte van 1990 en daarmee is de urgentie hoog. De Hoge Raad heeft bepaald dat de overheid hiervoor een zorgplicht heeft.</p> <p>De gemeenten kijken daarom niet weg, maar gaan de uitdaging aan.</p> <p>De Regionale Energie Strategie (RES) geeft een onvoldoende concrete en te voorzichtige opgave. De Omgevingswet geeft de lokale overheid een nieuwe regisseursrol die zij niet sturend op wil pakken.</p> <p>Wij, als toekomstige gemeente Eemsdelta, staan voor een solidaire nationale opgave en geven ruim baan aan duurzame initiatieven vanuit inwoners en bedrijven, waarbij opbrengsten ten goede moeten komen aan de inwoners van het gebied, zodat voor iedereen de energietransitie betaalbaar wordt. Daarbij vragen wij initiatiefnemers landschappelijk weloverwogen ruimte en draagvlak te zoeken.</p> <p>Schrap: De beperkingen inzake landschappelijke argumenten, maximale projectomvang, functionele-plaatsing (boerenerven) door de gehele nota. Bv: titel paragraaf 5.2.4, paragraaf 5.3, de term 'uitzonderingsgebieden', paragraaf 7.2.3</p>

2 Het tempo van de verduurzamingsopgave moet inderdaad draagbaar en volgbaar zijn voor de samenleving maar daarom moet er juist véél meer aandacht komen voor bewustwording en participatie bij alle inwoners. Inwoners zijn nog lang niet aangehaakt en bereid mee te doen. Hierbij zijn energiecoöperaties belangrijke partners en moeten zij geholpen worden.

H 1, paragraaf 1.4

Neem op:

H 5, paragraaf 5.1 Lokaal draagvlak

Bewustwording en het bereikbaar maken van deelname aan de energietransitie voor iedereen is voor de gemeente prioriteit. Daartoe zoekt zij de samenwerking met de energiecoöperaties, bedrijven en inwoners die op dit gebied initiatieven nemen. Energiecoöperaties worden maximaal geholpen om hun lokale werk in de dorpen en wijken te kunnen doen.

3 De visie stelt het landschap boven alles. Veranderingen in het landschap zijn van alle tijden. Er ligt in de visie een onevenwichtige nadruk op (bedreiging van) landschappelijke waarden. Wij pleiten voor meer ruimte voor passende en nieuwe elementen binnen de context van deze landschappelijke kwaliteiten.

H 5, paragraaf 5.1

Neem op:

Laatste zin Ruimtelijke impact.

H 7, paragraaf 7.3.4 kopje windturbines bij erven

Schrap:
H 1 paragraaf 1.4 "De urgentie van de verduurzamingsopgave wordt breed gevoeld.....duidelijk worden".

Tweede deel van H 5 paragraaf 5.1 kopje Lokaal draagvlak

Windmolens (groot en klein) mogen overal geplaatst worden, mits met instemming van betrokken inwoners en als een bestemmingsplanwijziging daartoe goedgekeurd wordt.

Schrap:
De beperkingen waarbij windmolens (groot en klein) alleen geplaatst mogen worden als zij gebonden zijn aan agrarisch grondeigendom.

Enkele voorbeeld:

- Windturbines kunnen een historische plek, bijvoorbeeld een recht of krom lijnelement in het landschap, juist ook versterken.
- Een grootschalig zonnepark, al dan niet tot "boerenkoolhoogte", is in de grootschalige "nieuwe" landschappen in het oosten en zuiden van de gemeente Delfzijl en/of tussen Damsterdiep en Eemskanaal (Garreweer) en/of in noordelijk deel van de gemeente Loppersum tijdelijk en uitstekend landschappelijk inpasbaar zonder afbreuk te doen

Afdeling **Beleid en Advies PG**
Onderwerp **Zienwijze GGD Groningen op Ontwerpvisie
Ruimte voor Energie**

Colleges B&W van de gemeente Appingedam, Delfzijl en Loppersum en
Projectgroep ontwerpvisie Ruimte voor Energie

Telefoon (050) 367 4200	Bijlage(n)	Ons kenmerk 7846235
Datum 14-01-2020	Uw brief van	Uw kenmerk
Behandeld door		E-mailadres

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij geven wij u onze inspraakreactie op de Ontwerpvisie Ruimte voor Energie van de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum. We richten ons als gezondheidsdienst van de Groningse gemeenten op de bescherming, bewaking en bevordering van de volksgezondheid, onder andere door te adviseren over wat kan bijdragen aan een gezonde sociale en fysieke leefomgeving.

Wat is gezondheid, en wat is een gezonde leefomgeving?

Gezondheid wordt door ons niet gezien als de afwezigheid van ziekte, maar als het vermogen om zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven (Huber 2012). Deze benadering wordt positieve gezondheid genoemd.

De leefomgeving is gezonder als de negatieve invloed van milieuaspecten (lucht, geluid, geur, straling) op de gezondheid zo klein mogelijk is. Maar ook een omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag, die bewoners als veilig en prettig ervaren, en stimuleert tot sociaal contact is een gezonde omgeving. De leefomgeving kan verder verbeterd worden door op integrale wijze aan een gezondere leefomgeving te werken. Hier is intersectoraal beleid voor nodig.

Gezondheid en omgevingswet

Zoals bekend heeft gezondheid een prominentere plaats gekregen in de Omgevingswet. Dat is meteen te zien in het tweeledig doel van de Omgevingswet;

- Een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand houden,
- De fysieke leefomgeving doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen om er maatschappelijke behoeften mee te vervullen.

Naast de omgevingswet hebben de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum meerdere beleidsstukken waarin nadruk wordt gelegd op het behalen en het verbeteren van een gezonde leefomgeving, bijvoorbeeld het Lokaal gezondheidsbeleid.

Ontwerpvisie Ruimte voor Energie

Wij signaleren dat gezondheid - in relatie tot leefomgeving - niet als thema in uw ontwerpvisie wordt genoemd. In november 2019 hebben GGD'en landelijk om aandacht gevraagd voor het meewegen van gezondheid in klimaatbeleid en maatregelen.¹ De GGD beveelt aan om in het klimaatbeleid, in navolging van de Omgevingswet, gezondheid mee te nemen in alle afwegingen. Daarom zouden wij graag willen zien dat gezondheid, ook in de lijn met gemeentelijke beleidsstukken, een prominentere plek krijgt in de visie. Gezondheid zou een meer integraal onderdeel van de visie moeten zijn. Dit kan bijvoorbeeld door het opnemen van gezondheid in de bouwstenen en randvoorwaarden in de visie. In dit document zullen wij wat suggesties doen en opmerkingen plaatsen met betrekking tot gezondheidskundige aspecten van de ontwerpvisie.

Suggesties

Hieronder volgt een suggestie voor de tweede alinea van pagina 13, over de relatie met de Omgevingswet uit paragraaf 1.3:

P. 13 De Omgevingswet verruimt daarnaast de blik van de ruimtelijke ordening naar een veilige en gezonde de fysieke leefomgeving. Daarmee wil de Omgevingswet dat alle onderwerpen en thema's in de fysieke leefomgeving in samenhang en integraal worden bekeken. In deze visie gebeurt dat ook: energietransitie en verduurzaming worden gekoppeld aan kansen voor bijvoorbeeld gezondheid, klimaatadaptie, biodiversiteit of recreatie.

Hieronder volgen suggesties voor de randvoorwaarden van zonne- en windparken uit paragraaf 8.1.3 en 8.2.2 van pagina 77 en 80.

8.1.3 Milieukundige Randvoorwaarden vanuit de omgeving

Naast kwalitatieve randvoorwaarden vanuit de omgeving, is het bij de inpassing en opzet van zonneparken van belang dat ook rekening wordt gehouden met milieukundige randvoorwaarden vanuit de omgeving. Daarbij valt te denken aan aspecten als het plaatsen van zonneparken bij gevoelige bestemmingen, - zoals woningen, scholen, verzorgingstehuizen - in of onder hoogspanningsleidingen, boven (hogedruk) gasleidingen of in de nabijheid van wegen of spoorlijnen. Ook moet rekening worden gehouden met gepaste afstand tot of aanvullende maatregelen voor de twee buitenstations van LOFAR (radiotelescoop) net buiten de gemeenten.

In algemene zin mag het niet zo zijn dat de aanleg van zonneparken leidt tot een onevenredige afbreuk van de gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden van de aangrenzende gronden, en negatieve effecten op de gezondheid van omwonenden, de verkeersveiligheid, de sociale veiligheid en de milieusituatie.

---

¹ <https://ggdghor.nl/actueel-bericht/ggd-ghor-nederland-positief-over-klimaatbeleid-maar-blijft-aandacht-vragen-voor-gezondheid/>

p. 80 8.2.2 ~~Milieukundige~~ Randvoorwaarden vanuit de omgeving

Bij de inpassing van windturbines spelen naast kwalitatieve randvoorwaarden zeker ook ~~milieukundige~~ aspecten vanuit de omgeving een rol. Windturbines produceren geluid en geven (afhankelijk van de soort turbine) meestal slagschaduw. Dat vraagt aandacht voor een juiste positionering van windturbines in de omgeving om zo nadelige gezondheidseffecten te voorkomen of zo veel mogelijk te beperken. Het mag ook niet zo zijn dat de bouw van windturbines een onevenredige afbreuk doet aan de gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden van de aangrenzende gronden, en tot negatieve effecten op de gezondheid van omwonenden, de verkeersveiligheid, de sociale veiligheid en de milieusituatie.

Daarnaast spelen zaken als afstand tot ondergrondse leidingen en afstand tot hoogspanningsleidingen een rol. Het 'Handboek Risicozonering Windturbines' en de bestemmingsplannen geven hier nader invulling aan, onder andere door normeringen op te nemen.

Net buiten de gemeentegrenzen staan buitenstations van LOFAR. Deze kunnen mogelijk interfereren met windmolens. Er wordt onderzocht in welke mate hiermee rekening gehouden kan worden.

Overige opmerkingen ontwerpvisie Ruimte voor energie

In de ontwerpvisie worden beschrijvingen gedaan van de Zonne- en Windladder. Wij vragen ons af welke criteria zijn meegenomen in het opstellen van met name de Windladder. Voor windturbines is, vanuit gezondheidskundig perspectief, een juiste positionering in de omgeving extra belangrijk om nadelige gezondheidseffecten te voorkomen. Dit kan soms in strijd zijn met de Windladder zoals deze beschreven staat in de ontwerpvisie.

Tot slot is de GGD graag betrokken als maatschappelijke partner tijdens de ontwikkeling van (gemeentelijke) visies etc. om kansen voor gezondheid te identificeren, benoemen en waar mogelijk te benutten. Bovendien is de GGD via de gemeenschappelijke regeling PG&Z nauw met de gemeente verbonden.

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende onze zienswijze duidelijk te hebben gemaakt, en zijn benieuwd naar uw reactie.

Met vriendelijke groet,

Manager Beleid en Advies PG
GGD Groningen

10

INGEKOMEN
 DELFZIJL
 16 JAN. 2020

ZIENSWIJZE OP ONTWERPVISIE RUIMTE VOOR ENERGIE VAN DE GEMEENTEN
APPINGEDAM, DELFZIJL EN LOPPERSUM

IN-

Voor- en achternaam: VWG (Vereniging Windturbine-eigenaren Groningen).....

Straat en huisnummer: [REDACTED].....

Postcode en woonplaats: [REDACTED] WOLDENDORP.....

Telefoonnummer: [REDACTED].....

E-mailadres: [REDACTED]@ziggo.nl.....

Uw zienswijze op de ruimtelijke energievisie:

De Vereniging van Windturbine-eigenaren Groningen wil hierbij haar zienswijze geven met betrekking tot de ontwerpvisie Ruimte voor Energie.

De VWG behartigt de belangen van haar leden met een solitaire windmolen in de provincie. Meerdere leden hebben een windmolen in de toekomstige gemeente Eemsdelta maar de mogelijkheden om onder het huidige vigerende provinciale beleid met windenergie verder te groeien is voor de leden niet mogelijk. In voorliggende energievisie lijkt die mogelijkheid er nu wel te komen.

De VWG wil de betrokken gemeenten een complement geven voor deze visie. De visie gaat uit van een verdere groei van zon en wind en geeft daar een set aan randvoorwaarden mee. Deze randvoorwaarden bieden op zich voldoende ruimte voor solitaire windmolen eigenaren, mits de interpretatie daarvan door de gemeente op een positief wijze wordt ingevuld.

Wat in de visie ontbreekt, dat bij het invullen van dorpsmolens het een pre is, om juist bij de plannen ook solitaire windmolens te betrekken.

Daarnaast wordt in de visie wel de beschikbaarheid van het elektriciteitsnet besproken, maar is het een gemiste kans om juist de combinatie van zon en wind bij een al gerealiseerde netaansluiting te zoeken. Op deze wijze wordt gestimuleerd om het gebruik van het elektriciteitsnet te optimaliseren. Energie uit zon en wind is complementair aan elkaar; als het waait schijnt de zon minder vaak en als de zon uitbundig schijnt, waait het minder hard.

Bij een vermogensverhouding van 1:2 (zon:wind) hoeft in slechts ca. 3% van de tijd het vermogen van of zon of wind afgeregeld te worden.

Stuurt u bijlagen mee? nee

Datum: 15 januari 2020.....

Handtekening [REDACTED]

Geeft u een inspraakreactie namens een ander, voeg dan een verklaring bij dat u daartoe gemachtigd bent.

19 DEC. 2019

11

Aan de gemeenteraad van de gemeente Appingedam,
Postbus 15,
9900 AA Appingedam

Schildwolde 10 december 2019

Betreft Zienswijze ACF (AeroClub Fivelingo)

Ontwerpvisie Ruimte voor Energie gemeente Appingedam (Delfzijl Loppersum)

L.S.

Na kennis te hebben genomen van het concept van de energievisie van Appingedam willen wij graag onze zienswijze onder uw aandacht brengen zoals ons werd geadviseerd.

Allereerst stelt ACF er prijs op om te benadrukken dat de energievisie een gedegen en doorwrochte indruk maakt. Wij complimenteren u daarmee.

Wij weten dat er eerder dit jaar een plan is ingediend voor het vestigen van een zonnepark van 55 hectare op het terrein van familie [REDACTED]. ACF wil graag de aandacht vestigen op de volgende punten:

dat ACF sedert meer dan 41 jaar een modelvliegveld beheert en gebruikt op het adres [REDACTED] Garreweer

dat dit veld ligt op het terrein van fam. [REDACTED] Garreweer

dat het gebruik van dit terrein sinds 1978 gebeurt in volledige harmonie met fam. de Winter en dat we dit ook graag zo willen houden

dat ACF de energietransitie plannen op geen enkele wijze in de weg wil staan

Mocht de raad besluiten om in te gaan op een hernieuwd ingediend plan om een zonnepark te vestigen op het terrein van fam. [REDACTED] onder de voorwaarden zoals gesteld in de energievisie, dan wil ACF benadrukken:

dat wij voor het uitoefenen van onze hobby een goed geoutilleerd vliegveld met clubhuis, terras en parkeerplaats in gebruik hebben

dat wij een zeer uitgebreide vergunning hebben voor het uitoefenen van onze hobby

dat wij met de kennis en ervaring van onze leden een belangrijke rol kunnen spelen bij de implementatie van de nieuwe Europese regelgeving wat betreft drones

dat wij de afgelopen jaren zeer veel geld (o.a. subsidie van de NAM), en veel eigen tijd en arbeid hebben geïnvesteerd in een nieuw clubgebouw

dat we bezig zijn nog een aantal verbeteringen te realiseren.

dat wij wanneer door vestiging van het zonnepark ons vliegveld moet verhuizen of vergunningswijziging nodig is, volledig rekenen op alle medewerking van de gemeente om deze vergunning te verkrijgen, of verplaatsing van veld en gebouw met toebehoren (veiligheidshek, terras en parkeerplaats, septic tank water en stroom aansluiting) te realiseren waarbij onze faciliteiten behouden blijven, zonder dat er kosten voor onze club ontstaan want onze kas is zo goed als leeg na alles wat de afgelopen 2 jaar gerealiseerd is.

Overigens staan wij ook open voor initiatieven van de gemeente om ons elders op haar grondgebied een accommodatie aan te bieden.

Concluderend spreken wij de hoop uit dat bij maatregelen in het kader van de energietransitie die ACF zouden betreffen kunnen rekenen op alle steun van de gemeentelijke overheid om onze reeds 40 jarige club, (momenteel bestaande uit meer dan 50 leden van 12 tot 94 jaar!) te laten voortbestaan opdat de hobby in al haar facetten kan worden blijven beoefend.

Met vriendelijke groet,

Namens ACF

[Redacted signature]

Correspondentie adres secretariaat ACF;

[Redacted address line]

Schathuispad 2

9626CE

Schildwolde

e-mail: acfvliegclub@ziggo.nl

08 JAN. 2020

Appingedam, 7 januari 2020

Gemeente Appingedam
Postbus 15
9900 AA Appingedam

Geacht College.

Bij deze wil ik gebruik maken van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen voor de energievisie die gepresenteerd is.

Als eerste wil ik aangeven er bezwaar tegen te hebben dat er zonneparken worden aangelegd in de gemeente. Het is naar mijn mening ethisch niet verantwoord om waardevolle landbouwgrond te gebruiken om daar een zonnepark op te leggen.

De vraag naar voedsel zal in de toekomst alleen maar toenemen door de bevolkingsgroei in de wereld. Daarom moeten naar mijn mening eerst andere mogelijkheden worden benut alvorens er zonneparken moeten worden aangelegd. Te denken is dan aan ten eerste het benutten van de daken voor de aanleg van zonnepanelen. Omdat de capaciteit nu al een probleem is om de stroom kwijt te kunnen, is het gefaseerd benutten van deze ruimte door aanleg op daken mijns inziens een veel beter optie.

Tevens is een zonnepark in het buitengebied een aantasting van het mooie Groninger landschap.

Voor wat betreft de plannen die er waren om een zonnepark aan te leggen in het buurtschap Garreweer even nog een opmerking. Ten oosten en ten westen van dit eventueel nog aan te leggen zonnepark liggen twee weidevogelgebieden. Om de mogelijkheid open te houden om op termijn deze gebieden te kunnen verbinden, is het dus niet wenselijk om hier een zonnepark tussen te plaatsen. Ook een grote windmolen is in dit gebied mede hierom niet wenselijk.

In afwachting van een reactie verblijf ik.

Met vriendelijke groet,

Tel: [redacted]
Mail: [redacted]@planet.nl

Aan: Gemeenteraad van Appingedam, via e-mail info@appingedam.nl

Van:

Appingedam

Zeer geachte gemeenteraad van de gemeente Appingedam,

Via deze weg willen wij onze zienswijze met betrekking tot de recent opgestelde Ontwerpvisie "Ruimte voor Energie" kenbaar maken.

Als bewoners van de beschermde binnenstad willen wij ook graag onze bijdrage leveren aan de energietransitie, en net zoals andere inwoners van Appingedam de mogelijkheid hebben om zonnepanelen op onze daken te laten plaatsen.

Als de gemeente de panden in de beschermde binnenstad verschoond wil laten van zonnepanelen dan begrijpen wij dat, maar vinden wij tegelijkertijd dat de gemeente ons daarvoor dient te compenseren middels een subsidie of korting op de OZB omdat onze panden minder waard zijn doordat ze een lager energielabel krijgen.

In feite is de gemeente de binnenstad aan het conserveren om ze zo de komende decennia in dezelfde staat te kunnen houden en daarmee de energietransitie bijna onmogelijk te maken voor dit deel van de gemeente Appingedam.

Vriendelijke groet,

Aan: Gemeenteraad van Appingedam, via e-mail info@appingedam.nl

Van:

Appingedam

Zeer geachte gemeenteraad van de gemeente Appingedam,

Via deze weg willen wij onze zienswijze met betrekking tot de recent opgestelde Ontwerpvisie "Ruimte voor Energie" kenbaar maken.

U geeft aan in uw visie dat u voornemens bent om meerdere kleine zonneparkjes toe te staan binnen de gemeente. Echter gaat u voorbij aan het feit dat er nauwelijks ruimte is op het elektriciteitsnet om te kunnen terug leveren. Het is een illusie om te denken dat het net in de regio binnen 5 tot 10 jaar dusdanig is verbeterd zodat de voorziene parken doorgang zouden kunnen vinden.

Los van het feit dat de plannen dus pas realiseerbaar zijn op de (middel)lange termijn zijn wij tevens van mening dat u de burger in de gemeente tekort doet. Aangezien kleinschalige parkjes duurder zullen zijn in de productie van elektriciteit zorgt u er met deze visie ook nog eens voor dat wij, als deelnemer van de lokale coöperatie, teveel voor onze elektriciteit betalen, aangezien het bij een groot park veel goedkoper zou kunnen. Met dit plan treft u de burger van Appingedam dus ook nog eens extra in de portemonnee.

Samenvattend is onze boodschap: kleine zonneparkjes zijn alleen haalbaar op de (middel)lange termijn en dus dient de gemeente nu eens een keer echt aan de burger te denken en bijvoorbeeld het grote park dat ze willen in Appingedam doorgang laten vinden. Zo kan de burger van Appingedam op korte termijn nog profiteren van de visie van de gemeente Appingedam en kunnen we als gemeente onze bijdrage leveren aan de energietransitie.

Vriendelijke groet,

ZIENSWIJZE OP ONTWERPVISIE RUIMTE VOOR ENERGIE VAN DE GEMEENTEN APPINGEDAM, DELFZIJL EN LOPPERSUM

Voor- en achternaam: TSWE (Ter Schuur Windenergie; [redacted] .....

Straat en huisnummer: [redacted] .....

Postcode en woonplaats: [redacted] .....

Telefoonnummer: [redacted] .....

E-mailadres: [redacted] .....

Uw zienswijze op de ruimtelijke energievisie:

TSWE wil als eigenaar van een solitaire windmolen (Borgsweer) en mede-initiatiefnemer van een particulier initiatief voor een potentieel zonnepark binnen de (toekomstige) gemeente Eemsdelta van de gelegenheid gebruik maken om een zienswijze te geven met betrekking tot de ontwerpvisie Ruimte voor Energie.

TSWE is de laatste 12 jaar betrokken geweest om zijn solitaire windmolen in de provincie op te schalen onder het huidige provinciale beleid. Ondanks grote inspanningen is dat niet gelukt. In de toekomstige gemeente Eemsdelta met voorliggende energievisie lijkt die mogelijkheid er nu wel te gaan komen.

De energievisie gaat uit van een verdere groei van zon en wind en geeft daar ook de mogelijkheid voor. Wat daarbij echter ontbreekt is een nadrukkelijke koppeling dat bij het ontwikkelen van dorpsmolens bij voorkeur ook solitaire windmolens betrokken worden. Op deze wijze wordt opschaling van kleine windmolens en samenwerking met de omgeving juist aangemoedigd.

Voorts lijken de voorwaarden met betrekking tot de afmetingen (ha) van zonneparken te stringent. Grote zonneparken op geschikte locaties kunnen zo onnodig afvallen of in omvang beperkt worden. Daarnaast speelt dat kleinere zonneparken onder afnemende SDE de komende jaren steeds lastiger te realiseren zullen zijn.

Een reden temeer om juist de koppeling tussen zon- en windenergie meer te stimuleren, zeker als dit in gebieden waar v 'cable pooling' toegepast kan worden; oftewel wind en zon op 1 elektriciteitsaansluiting. Dit is kosteneffectief, waarbij zon en wind ook nog eens complementair aan elkaar zijn. In het kader van kostenreductie voor duurzame energie en beperking van maatschappelijke kosten is het een gemiste kans dat dit niet nadrukkelijk in de visie benoemd wordt.

Stuurt u bijlagen mee? nee

Datum: 14 januari 2020.....

Handtekening: [redacted] .....

Geeft u een inspraakreactie namens een ander, voeg dan een verklaring bij dat u daartoe gemachtigd bent.

Aan de gemeente Delfzijl

Betreft :zienswijze visie "Ruimte voor Energie"

L.S.

Ruimte voor Energie op zich een stuk welke een visie weergeeft voor een groot gedeelte van de toekomstige gemeente Eemsdelta. Op zich geen slecht stuk maar een grote opgave voor de vele kernen.

En zeker een opgave voor afzonderlijke dorpen , alleen een klein beetje erg laat , Borgsweer een dorp in de schaduw van vele Windmolens en nabij grote zonneparken, is opeens een uitzondering waar niets meer mogelijk is of het tast de bijzondere status van het dorp aan het ligt n.l. op een unieke vierkante wierde, welnu dit was 600 jaar geleden ook al zo, vandaar een beetje erg laat om nu het dorp te gaan beschermen, dit had veel eerder gemoeten.

Voor een duurzame energie voorziening zullen wij buiten onze dorpsgrenzen moeten zijn , hier staat echter niets over in de visie . Ik zou hier graag een aanvulling op willen.

Met vr. gr

██████████

██████████████

██████████████████

Email ████████████████████

GRONINGEN SEAPORTS

Ons kenmerk: 2020.00118
Onderwerp: zienswijze visie 'Ruimte voor Energie'
Projectnr: -
Behandelaar: [REDACTED]

Gemeente Delfzijl
T.a.v. de Gemeenteraad
Per e-mail: gemeente@delfzijl.nl

Bijlage(n): -
Uw brief d.d.: -
Uw kenmerk: -

Delfzijl, 15 januari 2020

Geachte leden van de Raad,

Wij hebben kennis genomen van de ontwerpvisie 'Ruimte voor Energie'. Hierbij maken wij onze zienswijze op de voorgenomen visie kenbaar. Wij hadden echter graag gezien dat wij in het voortraject anders waren meegenomen; wij zijn verrast door de publicatie, terwijl wij al maanden in goed overleg waren over de visie.

Toch willen wij onze waardering uitspreken richting de gemeenten, omdat zij tijdens de herindeling een heldere visie op energie weten te presenteren. Wij volgen de energieontwikkelingen in Delfzijl met grote belangstelling, met name vanwege de grote belangen rondom de vergroening van de industrie en chemie in Delfzijl.

Hieronder een aantal opmerkingen t.a.v. de ontwerpvisie.

Ambitie

- Wij constateren dat de visie en de zonneladder helderheid verschaft voor vele projecten, maar in deze poging helderheid te verschaffen voornamelijk de energietransitie gaat afremmen i.p.v. te bevorderen.
- De totale opgave voor de ADL gemeenten is volgens de gemeente 28 grote turbines en 150 hectare zon. In deze cijfers is de groei van vraag naar stroom niet meegenomen. Huishoudens die elektrisch gaan rijden, koken en verwarmen gaan naar verwachting verdrievoudigen in stroomverbruik. Daarnaast is het stroomverbruik voor bedrijfsleven niet meegenomen, terwijl dit een veelvoud van de energie behoefte in de regio is.

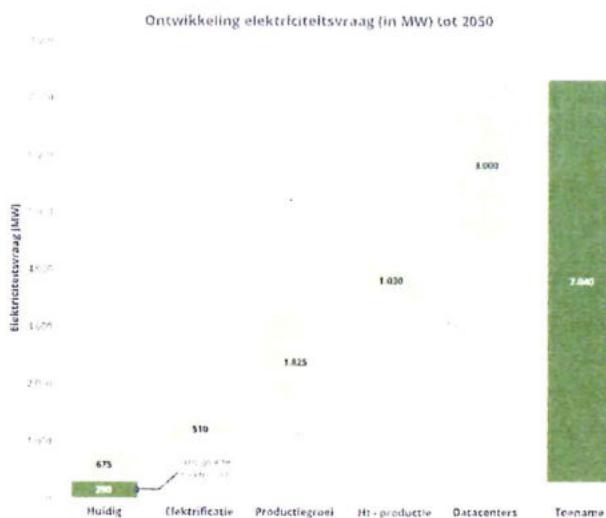
Maximale maatvoering

Wij zien de maatvoering van maximaal 12 hectare als belemmering voor vele projecten.

- Hiermee ontstaat een versnipperd landschap omdat er veel projecten nodig zijn.

- Voor projecten van kleine omvang <10 hectare is een netaansluiting een relatief grote kostenpost. Hierdoor wordt het voor projecten die 4 km of verder van een netaansluiting liggen, onbetaalbaar om aan te sluiten.
- Wij zijn positief over de uitzonderingspositie van het gebied rondom het industrieterrein Oosterhorn t.a.v. de maximale maatvoering van grondgebonden zonneparken. Echter constateren wij ook:
  - o De maximale maatvoering moet passen bij de groene ambities van de industrie. In het eindrapport van Industrietafel Noord Nederland wordt een groei van 7GW (figuur 1) in 2050 verwacht. Om dit in te vullen is een mix van hernieuwbare energie nodig, waarbij Wind op Zee en Zon op Land (>300MW) een belangrijke rol spelen. De maximale maatvoering van 12 hectare schept een verwachtingspatroon dat niet past bij de grootschaligheid van minimaal 300-500 hectare zon op land die wij verwachten nodig te hebben.

Figuur 1: ontwikkeling elektriciteitsvraag tot 2050

- o Er wordt geen ruimte geboden voor grootschalige projecten op andere locaties dan industrieterrein Oosterhorn. Wij willen u meegeven in overweging te nemen de N33 en het gebied nabij Eemshaven-Zuidoost en Spijk ook als uitzondering mee te nemen.

- 2020.00118 - d.d. 15 januari 2020 - pagina 3 -

- Op de kaart (pagina 66) is een contour weergegeven ten zuidwesten van het industriegebied Oosterhorn. De randen van deze contour zijn vaag getekend. Het is op dit moment nog niet duidelijk wat de benodigde hoeveelheid zonPV is voor het halen van de klimaatdoelen van de regionale industrie. Indien de omvang van deze doelen bekend zijn kan de betreffende contour nog ruimer worden.

Participatie

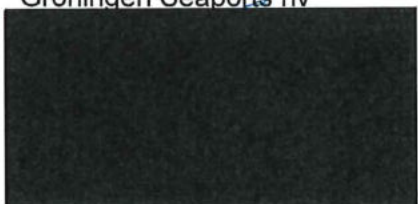
- In hoofdstuk 9 gaat u in op de participatie en eigenaarschap van zonneparken.
  - In beginsel zijn wij blij met het benoemen van lokale participatie omdat Groningen Seaports daarmee groene stroom aan lokale industrie kan koppelen. Het streven naar 50% lokaal eigenaarschap zien wij nog wel als een uitdaging. Wij willen meegeven dat bij grootschalige projecten beter een maatwerk procedure met de gemeente kan worden gevolgd. Grootschalige projecten kennen andere risico's dan kleinschalige dorpsprojecten en hiervoor zijn commerciële ontwikkelaars, grote banken, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen duidelijk geschikter om deze risico's te managen.
  - Wij willen graag toevoegen dat lokaal eindgebruik van groene stroom groter kan zijn dan het lokale eigenaarschap. Wij streven ernaar 100% van de groene stroom te laten toekomen aan lokale huishoudens, bedrijven en industrie. Dit doen wij bijvoorbeeld bij het Valgenweg project in Delfzijl. Hier is 50% lokaal eigenaarschap (25% GSP, 25% BVO) maar komt 100% van de groene stroom toe aan Delfzijl (75% industrie, 25% inwoners).

Wij zijn voorzichtig enthousiast over dit eerste stuk maar zien ook dat de doelen uit het eindrapport Industrietafel Noord Nederland nauwelijks onderschreven of benoemd worden. De visie lijkt vooral geschreven voor de eigen energiebehoefte van dorpen, terwijl de opgave veel groter is. Ditzelfde beeld zien wij ontstaan in de discussies rondom de Regionale Energie Strategie en de Omgevingsvisie 2050: de industriële groei ambities zijn in al deze stukken onvoldoende gewaarborgd. De vergroening van de industrie in deze regio en de behoefte naar groene energie zijn echter door uw bestuurders nadrukkelijk onderschreven in o.a. de Havenvisie 2030 van Groningen Seaports.

Wij blijven daarom graag met u in gesprek om te zorgen dat deze ambities waargemaakt kunnen worden.

Met vriendelijke groet,

Groningen Seaports nv

[REDACTED]

Van: [REDACTED] <gressus@live.nl>
Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 11:22
Aan: Gemeente Delfzijl
Onderwerp: Zienswijze Ruimte voor Energie
Bijlagen: IMG.pdf

Aan: College van B&W
Gemeente Delfzijl
Postbus 20000
9930 PA DELFZIJL

Betreft: Zienswijze op uw Visie "Ruimte voor Energie"

Geacht College,

Graag breng ik de onze zienswijze onder uw aandacht. Zie bijlage.

Mag ik van u een ontvangstbevestiging van indiening ontvangen?

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Gressus Development BV
De Geer van Jutfaaslaan 16
3941CE Doorn

GSM [REDACTED]
[Email Gressus@live.nl](mailto:gressus@live.nl)

(Aandeelhouder en ontwikkelaar van Sunport Delfzijl en mede-ontwikkelaar van 2 zonneparken op Oosterhorn, Joint Venture GSP/Eneco/Wirsol)

Aan het College van B & W van de gemeente Delfzijl
J. van den Kornputplein 10
9934 EA Delfzijl

Doorn, 14 januari 2020

Betreft: Ruimte voor Energie

Geacht College,

Met belangstelling hebben wij de opgestelde visie "Ruimte voor Energie" gelezen en maken u onze complimenten voor dit uitgebreide en toekomstgerichte beleidsplan.

Graag dienen wij op deze visie hierbij de volgende zienswijze in:

Het gebied aansluitend aan industrieterrein Eemshaven dient conform het gebied aansluitend aan industrieterrein Oosterhorn uitgezonderd te worden van de maatvoeringen van hoofdstuk 7.2.4."

Toelichting op bovenstaande zienswijze

In de visie wordt in hoofdstuk 7 de locatiekeuze behandeld.

Daar is sprake van onder meer de bouw van zonneparken binnen en buiten bebouwd gebied (7.2)

In 7.2.4 worden richtlijnen gegeven voor het landelijk gebied (buiten bebouwd gebied). Daarbij is er sprake van maatvoeringen naar de maat en schaal van het landelijk gebied, waarbij voor het gebied aansluitend aan industrieterrein Oosterhorn een uitzondering wordt gemaakt op deze maatvoeringen omdat hier de industriële dynamiek van het havengebied maatgevend is.

Hier wil de gemeente dan ook ruimte voor daadwerkelijk grootschalige zonneparken reserveren., onderdeel uitmakend van en aanjager van industriële gebiedsontwikkeling (blz. 53, 67 en 68).

Op bladzijde 65 wordt verder uitdrukkelijk vermeld dat als extra voorwaarde geldt dat het zonnepark de opgewekte stroom daadwerkelijk kwijt kan. In concreto: dat het zonnepark binnen een jaar na realisatie aangesloten is op het net. Gelet op de huidige netcongestie in het betreffende gebied een lastige opgave vooralsnog.

Als alternatief kan gelden dat het park met een opslagcapaciteit gaat werken en/of dat de opgewekte stroom wordt gebruikt voor de productie van (groene) waterstof.

Dat laatste is zeker een belangrijk punt gezien de grote rol die waterstof krijgt in de ontwikkeling van de Eemshaven: RWE en Innogy ontwikkelen plannen voor een grote waterstoffabriek in Eemshaven.

Wat wij missen in uw visie is het gebied rondom Spijk dat aansluit op industrieterrein Eemshaven. Het is evident, gezien bovenstaande, dat een groot zonnepark in Spijk een aanjager kan zijn en onderdeel kan uitmaken van een gebiedsontwikkeling van het hele gebied rond industrieterrein Eemshaven en een belangrijke (groene) stroomleverancier kan zijn voor genoemde waterstoffabriek.

Wij begrijpen dat de Eemshaven onder de gemeente Het Hogeland valt maar het zou de integrale en uiterst belangrijke industriële ontwikkeling in deze regio ernstig frustreren als in uw visie "Ruimte voor energie" het gebied aansluitend aan de Eemshaven niet wordt meegenomen zoals dat voor Oosterhorn wel wordt gedaan.

Wij hopen hiermee een zinvolle aanvulling te hebben gegeven op uw visie "Ruimte voor energie".

Graag ontvangen wij uw reactie op deze zienswijze.

Met vriendelijke groet,

Landbouwbedrijf

Melkveehouderij

Beiden namens ontwikkelingsmaatschappij Terrasol BV,

Gressus Development BV,

Van:
Verzonden: maandag 9 december 2019 14:31
Aan: Gemeente Loppersum
CC:
Onderwerp: Opmerkingen Energievisie met concrete uitvraag

Hallo,

Ten eerste complimenten voor de energievisie zoals deze er nu al ligt. Toch mis ik nog wel wat dingen en heb ik ook een concrete uitvraag.

Ik doe dit namens mijzelf als bewoner van Westeremden maar ook als lid van de duurzaamheidswerkgroep Westeremden.

Wat is mis in de visie:

1. Visie op gebruik van NAM locaties

De NAM locaties die bij vele dorpen liggen zijn logische plekken om te gebruiken voor windmolens en zonneparken. Hier zitten vaak ook trafo stations als ik het goed heb waardoor de aansluiting op het netwerk makkelijker en goedkoper is. Dat maakt dit logische plekken voor zon en wind. Ik heb begrepen dat deze locaties eerst gesaneerd moeten worden. Maar dan kan er al wel vast een visie op gevormd worden. Wellicht kan eerst wel windenergie rond de locaties en na opruiming van de locaties ook zon.

2. Opwek Groen Gas

Het huizenbestand in de gemeente Loppersum is vaak moeilijk te elektrificeren. Een hybride combinatie van elektrisch verwarmen en verwarmen op groen gas is vaak dan ook de meest logische oplossing. Daarom verbaast het mij dat er nergens in de visie wordt gerept over groen gas en de mogelijkheden tot de productie hiervan. Dit lijkt mij in een agrarisch gebied toch wel een mogelijkheid en daarom zou het wat betreft een prominente plek in deze visie moeten krijgen.

3. Wat zijn logische landschappelijke of stedenbouwkundige verankeringen?

Dit staat er alsof iedereen zou moeten weten wat dit is. Geef eens een voorbeeld.

4. De hele energietransitie is vooral bedoeld om het CO2 gebruik te reduceren.

Waarom wordt er dan nergens gerept over CO2 opslag bijvoorbeeld in bomen en kleinschalige dorpsbossen. Een mogelijkheid hiervoor zijn de herstel van de bomenrijen die vroeger alle toegangswegen naar dorpen zoals Westeremden sierden. Ik weet dat vele mensen die graag terug zouden willen zien. Ook zou bij een dorp als Westeremden een kleinschalig bos best een optie kunnen zijn waarmee CO2 opslag en recreatie kan worden gekoppeld.

5. 2.2 Dijkenlandschap

Globaal genomen ligt het dijklandschap ten noorden van de dorpen Zeerijp

en Spijk en ten westen van Westeremden en Garsthuizen.

Moet dat niet ten oosten zijn?

6. verkenning van één grote dorpsmolen op een agrarisch erf; (pag. 75)

Waarom perse op een erf? Kan toch ook op een goede plek in het landschap?

Door je alleen op erven te richten sluit je misschien wel plekken uit die veel logischer zijn omdat ze juist ver van bebouwing liggen.

En dan de belangrijkste met ook een uitvraag:

7. Er wordt in het visiestuk aldoor gesproken op dat daken de eerste prioriteit zouden moeten zijn voor de aanleg van zon. Daar mag dan wel een nieuw lusten/lasten model achter liggen. Deze vraag is ook van toepassing op wind.

Case Westereinden:

In Westereinden heeft één van de bewoners het dak van een voormalig loonbedrijf aangeboden om zonnepanelen op te leggen. Het is een stalen constructie en een groot dak dus waarschijnlijk passen er zo'n 700 panelen op. Op zich dus een mooie kans om hier samen met een nog op te richten coöperatie dit dak aan te leggen en te exploiteren. Dan kom je echter in de knel met het verdienmodel. De meeste huizenbezitters hebben namelijk al zonnepanelen op hun eigen dak gelegd. En hebben ze dat nog niet dan zou iedereen eigenlijk zijn of haar dak zo vol mogelijk moeten leggen. De gebruikelijke oplossing voor dit soort daken is vaak een postcoderoosregeling. Maar als iedereen al zelf panelen heeft is dit niet meer aantrekkelijk. Daarentegen zullen al deze bewoners in de toekomst bij vergaande elektrificatie nog wel extra elektriciteit nodig hebben. Dus op welke manier kunnen we nu alvast een zonnedak aanleggen en exploiteren zodat het dorp er direct al wat aan heeft. Bijvoorbeeld door er op te verdienen en dit om de energierekening van alle deelnemers in de coöperatie te verminderen. Of door het in een grote pot te stoppen en te gebruiken voor nieuwe ontwikkelingen.

Deze zelfde vraag ligt ook voor bij een dorpsmolen en kan ook voorliggen bij boeren die geen grote stroomverbruikers zijn maar wel een aantrekkelijk dak hebben.

Als hier een goed verdienmodel voor zou zijn kan je samen met dorp coöperaties gemakkelijker een dorpsmolen of kleine windmolens realiseren. Ook kan je makkelijker daken van schuren volleggen waardoor de aanleg van zonneparken pas veel later een optie worden.

Ik heb deze vraag al voorgelegd aan de GREK maar tot nu toe nog zonder resultaat. Hopelijk kunnen jullie hier ook na kijken en oplossingen zoeken.

Met vriendelijke groet,

Aan: Colleges van burgemeester en wethouders van Appingedam, Delfzijl en Loppersum

Middelstum, 15 januari 2020

Betreft een reactie op uw visiestuk "Ruimte voor energie"

Geachte gemeentebesturen,

De kern van het milieuprobleem is niet dat we iets moeten doen, maar dat we iets moeten laten. Het is deze gedachte die me inviel toen ik vanavond in het journaal hoorde dat de vliegschaamte nochtans slechts met de mond beleden wordt. Ik boomschaam vol huiver bij het lezen hoeveel bomen geroid worden in onze prachtige omgeving. Buurgemeente Het Hoogeland gaf vorige week in een huis-aan-huiskrant bericht dat het met niet nader aangegeven redenen, 180 bomen gaat kappen. Aan de Zernikelaan in Groningen worden 92 bomen geveld daar dit een weg in de weg zou staan. Een boom wortelt zich als ware zij een mens gelijk, maar een verblijfsvergunning wordt na twintig, dertig jaar alsnog met een botte bijl weggekapt. Haar hout wordt niet tot hoogwaardig product verwerkt in een houten huis of meubels, doch primitief versnipperd als een vonkje warmte en als 'groene' biomassa weggezet in een kolencentrale...

Meer ruimte voor bomen. Gemeenten, wilt u hierover een boom opzetten langs natuurlijke waterwegen, sloten en spoorwegen? Aangezien mensen niet altijd de stuurkunst verstaan, worden de bermten langs de buitendorpse straten natuurlijk broedplaatsen waar meerjarige bloemenweidemengsels en kruiden een waar bountyparadijs vormen voor vlinder, vogel, bij en hommelt.

Dit is pas 'ruimte voor energie', wat verder gaat dan het menselijk gebruik.

Dan die ontembare menselijke honger naar energie. In de bijlage (waarvoor dank!) staat per dorp aangegeven wat er bij benadering aan landschappelijke verandering nodig is als wij die energie zelf willen opwekken uit zonkracht of windenergie. Aangezien de bron ons warmte (zon) of een verkoelende bries gunt (wind) en bovendien gratis is, is het teleurstellend en verdrietig dat wij daar nagenoeg niets mee doen. Sterker nog: bij een voornemen voor een te nemen windmolen, dan is een gure tegenwind aan bezwaarschriften niet van de lucht. De energievraag van een dorp als Middelstum is gelijk aan 254 charmante houten EAZ-molentjes en 10 hectare aan zonnepanelen. De warmtevraag is voor nu even onbenoemd, het is al pijnlijk genoeg zo...

Daarom voeren we met ingang van de nieuwe gemeente 'Eemsdelta' een "Antizontax" op particuliere daken in. Een belastingheffing ter hoogte van € 10,- per m² dakoppervlak van elke woning ongeacht oriëntale ligging. Hiermee stimuleren we de energietransitie op een positieve, opgewekte wijze. Ieder betaalt het liefst zo weinig mogelijk belasting, wat het aandeel duurzame energie naar verwachting zal doen exploderen. Van de verse gemeente mag worden verwacht dat zij belemmerende regels omtrent beschermend dorpsgezicht, tot zonkracht transformeren. De oppervlakten van de woningen zijn eenvoudig bij het Kadaster opvraagbaar. Mocht een woningeigenaar gedurende een kalenderjaar jaar panelen op zijn dak (laten) aanbrengen, dan hoeft hij slechts een kopie van de factuur naar de gemeente te sturen, waarna het aantal genoemde m² per eerstvolgende peildatum (1 januari) in mindering op de 'Antizonbelasting' zal worden gebracht. De WOZ-belasting kan wellicht goeddeels verdwijnen. Uw misschien, huiver en angst voor zonlicht, een bron van wellicht voor de gemeente.

Wellicht kunt deze geventileerde opmerkingen integreren in uw 'Ruimte voor Energie', waarbij juist zij die zonkracht niet als onuitputtelijke bron van energie zien, de rekening betalen. Geen subsidie voor duurzaamheid, maar een systeem waarbij niet-duurzaamheid een eerlijke prijs heeft en deze ook betaald.

Met vriendelijke groet,

██████████

[REDACTED]

Van: VVV/D Garsthuizen <vvd@garsthuizen.info>
Verzonden: donderdag 16 januari 2020 12:53
Aan: Gemeente Loppersum
Onderwerp: Ruimte voor Energie
Bijlagen: 200114 Zienswijze coöperaties - bijlage_v1.0.pdf; 200114 Zienswijze coöperaties - brief.pdf

Wij onderschrijven de bijlages.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
secretaris VVV/D Garsthuizen en Startenhuizen

--

Green Power Delfzijl

ZONNEDORPEN
pionieren • delen • verbinden

VanOns

AAN

De Colleges van Burgemeester & Wethouders
van de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum

Kopie aan: Gemeenteraden

DATUM

14 januari 2020

ONDERWERP

Zienswijzen op de ontwerpvisie 'Ruimte voor energie'

Geachte Colleges,

Wij hebben kennisgenomen van de ontwerpvisie "Ruimte voor energie". Wij hechten grote waarde aan een dergelijke visie. Met een goede visie kunnen wij van onderop – voor en door bewoners, ondernemers en (maatschappelijke) instellingen – belangrijke stappen zetten in de energietransitie en de noodzakelijke reductie van broeikasgassen, waaronder CO₂. Bovendien kunnen we ervoor zorgen dat de opbrengsten grotendeels binnen de lokale gemeenschap blijven en niet naar grote buitenlandse investeerders vloeien. Zoals aangegeven in ons aanbod voor de energievisie van 13 mei 2019 mag de ambitie wat ons betreft hoog zijn om snel bij te dragen aan die reductie. Met deze brief geven wij als gezamenlijke energiecoöperaties in het Eemsdeltagebied onze reactie op uw visie. In de bijlage bij deze brief geven wij per onderdeel van de ontwerpvisie onze zienswijzen. Deze brief dient u tevens als algemene zienswijze op uw visie te beschouwen.

Totstandkoming visie

Ondanks de goede wil van de gemeenten om de inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen te betrekken bij de totstandkoming van de visie, zijn wij teleurgesteld over het proces. Slechts een klein deel van de bevolking (ruim 200 mensen) hebben gebruik gemaakt van de gelegenheid om input te geven. We hadden graag meegedacht om het aantal reacties te vergroten. Maar veel belangrijker: wij zien helaas onvoldoende van de input terug in de visie. Ook van onze input zien wij onvoldoende terug en wij hebben hierover geen terugkoppeling ontvangen. Zo heeft de ons beloofde bijeenkomst over de concept visie niet plaatsgevonden. Naar onze mening is het draagvlak voor uw visie ten aanzien van de inpassing van zonne- en windenergie daarom erg dun. Dat is jammer en risicovol voor de verdere totstandkoming van energie-initiatieven.

Aandacht voor lokale initiatieven

Wij zijn positief over de aandacht die het stuk heeft voor de lokale energiecoöperaties en de rol die wij als coöperaties kunnen spelen in de lokale energietransitie. Het getuigt van de politieke wil om ons werk te faciliteren. De ruimte die in het stedelijk gebied en een bufferzone daaromheen wordt geboden voor nieuwe opwek, geven ons mogelijkheden voor energie-initiatieven van en door de lokale bevolking.

VanOns

Ook de ruimte die vanuit de gemeenten op voorhand wordt gegeven aan de ontwikkeling van dorpsmolens en de wil om bij de provincie hiervoor letterlijk en figuurlijk ruimte te vragen, stemmen ons hoopvol. Zij het dat het begrip 'dorpsmolen' wat ons betreft veel meer aan de wil van het dorp verbonden moet worden en veel minder sterk aan 'agrarische gebouwen'.

Overigens hebben wij de indruk dat de rol en ontwikkelkracht van de lokale energiecoöperaties wordt onderschat. Met het Nationale Klimaatakkoord als basis is de periode aangebroken waarin wij zélf risicodragend ontwikkelen, zélf onze projecten financieren en vooral zélf met de leden bepalen hoe de revenuen ten goede komen aan ons gebied. Gemeenten hoeven niet meer bang te zijn te worden 'overvallen' door commerciële ontwikkelaars die zonder de omgeving te betrekken grote zonneparken realiseren. Voor het bewaken van de lokale participatie zijn de gemeenten nu het bevoegd gezag op basis van landelijke regelgeving, waardoor ongewenste situaties verleden tijd zijn. Daardoor kunnen gemeenten voor de ruimtelijke inpassing van zon en wind een meer open beleid opstellen.

Ruimtegebrek voor energie

Met het voorliggende beleid 'Ruimte voor Energie' is van dat open beleid wat ons betreft geen sprake. Er wordt in de visie veel voorgeschreven, waardoor er weinig ruimte over blijft om de noodzakelijke grotere initiatieven te ontplooiën. U kiest ervoor het beleid te laten aansluiten bij de nationale ambitie met doelstellingen in 2050 en daarmee de opgave van de energietransitie naar een volgende generatie door te schuiven. Hierdoor kunnen wij er, bij voorkeur samen met u, niet voor kiezen een sneller pad te bewandelen. Ook ontstaat er geen ruimte om buiten de ADL-gemeenten andere gebieden met gebrek aan ruimte te helpen, zelfs niet als dat betekent dat daardoor een geldstroom naar de lokale gemeenschap geborgd kan worden.

In een tijd, waarin de Europese Unie wil versnellen en de Nederlandse regering móet versnellen in de terugdringing van CO₂-uitstoot, is er behoefte aan zorgvuldig afgewogen mogelijkheden, niet aan de beschreven beperkingen.

Naast het realiseren van kleinschalige initiatieven op daken en land zetten wij als coöperaties – in samenwerking met belangrijke marktpartijen – ook in op realisatie van grootschalige zonneweiden en windmolens op landschappelijk verantwoorde en vooral door de omgeving geaccepteerde locaties. Het is voor zowel commerciële partijen als de coöperatieve beweging erg lastig, zo niet onmogelijk, om nog rendabele initiatieven te ontplooiën die recht doen aan de noodzaak van hernieuwbare energie op land. Want naast de noodzakelijke opwek van energie op daken, is het met de opgave voor CO₂-reductie zeker dat ook land nodig zal zijn. U heeft daarvoor een zorgplicht en wij realiseren dat graag zo snel mogelijk. Daarin moeten wij elkaar toch snel kunnen vinden?

De visie legt naar ons idee een (te) eenzijdige nadruk op landschappelijke kwaliteiten en staat daarmee verdere ontwikkeling in de weg. Er is méér mogelijk. Met behoud van landschap waar nodig en goede inpassingen waar mogelijk. Er is landschappelijk weloverwogen ruimte te vinden voor projecten met een grotere schaal dan u in de visie aangeeft. De overall indruk die wij nu aan de visie overhouden, is meer die van 'nee, tenzij' dan van 'ja, mits'. Wij maken ons grote zorgen dat daarmee juist *ruimtegebrek* voor nieuwe energie ontstaat.

Visie als boekwerk

Het beleidsdocument is een heel boekwerk geworden en leest als een opsomming van (te) veel beperkingen. Dat is niet in de geest van Omgevingswet, waar gemeenten de rol van regisseur past. Ook voor ons staan sociale, cultuurhistorische en landschappelijke waarden voorop bij ontwikkeling van nieuwe initiatieven. Maar dat wil niet zeggen dat er geen goede inbedding of kwalitatieve aanpassingen mogelijk zijn. Zoals u weet ontwikkelen wij op dit moment al ideeën en initiatieven die vanuit zeggenschap en opbrengsten voor eigen gebied komen. Met het voorliggende beleid worden velen daarvan onhaalbaar.

Visie en bijlage

De verbinding tussen het visiedocument 'Ruimte voor energie' en de bijlage – waarin de energiegebruikscijfers per dorp staan vermeld – ontbreekt naar ons idee volledig. Uw blik op 2050 doet geen recht aan de huidige situatie en de nabije toekomst. De visie kijkt duidelijk door de bril van het heden. In de visie vinden wij immers geen lijn naar een toekomst die een veel grotere transitieopgave vereist dan nu wordt aangegeven, nog los van de noodzakelijke verhoogde inzet op bewustwording en besparing. De in de bijlage genoemde 'energiebehoeften' zijn op basis van 'Ruimte voor energie' erg moeilijk te realiseren.

Geef nu ruimte om de nodige stappen te zetten. Faciliteer de weg die wij als coöperaties en andere goede initiatieven met u willen bewandelen. Doe dat met een helder en beknopt kader, zonder het verder in te kleuren. Maar bijvoorbeeld ook met voor coöperaties aangepaste legesverordeningen en ambtelijke ondersteuning.

Professionalisering lokale initiatieven

Als jonge coöperaties hebben wij de ambitie om ons de komende jaren verder te professionaliseren en daardoor vanuit inwoners en lokale ondernemers in onze eigen energie te voorzien. Dat is ook wat onder andere de Provincie Groningen en het Klimaatakkoord nastreven, stimuleren en faciliteren. Met het voorliggende beleid zullen wij daarin aanzienlijk worden beperkt en verliezen wij het van de grote gevestigde orde van energiebedrijven. Dat is onacceptabel, want de gemeenschap heeft het recht in onze eigen energie te voorzien. Daar staan en gaan wij voor. *Wie dount zulf!*

Tot slot

Zoals hierboven aangegeven, ontbreekt het aan visie op lange termijn. U lijkt hier bewust voor te kiezen, omdat (ver) vooruitkijken lastig is. Dat klopt. Maar we weten vanuit het Klimaatakkoord wél wat onze gezamenlijke opgave is, waaraan we beter vandaag dan morgen kunnen werken. De noodzaak voor CO₂-reductie is geen toekomst. Die was er al en wordt alleen maar sterker. Met uw zorgplicht verwachten wij beleid dat hierbij past en veel ruimte geeft aan nieuwe, lokale initiatieven en technieken die al op korte termijn gerealiseerd kunnen worden.

Uiteraard blijven wij bereid bijdragen aan de ontwikkelingen te leveren, mits daartoe redelijk gefaciliteerd en binnen de gedeelde uitgangspunten.

Met vriendelijke groet,
namens de samenwerkende energiecoöperaties,

_____

Voorzitters van de coöperatieve verenigingen:

Green Power Delfzijl U.A. (Delfzijl)

Stadscoöperatie Eendracht U.A. (Appingedam, Delfzijl)

Energiecoöperatie Zonedorpen U.A. (Garsthuizen, Godlinze, Leermens, 't Zandt, Zeerijp en Zijldijk)

Lopster Energie Coöperatie U.A. (Loppersum e.o.)

Bijlage (1): Zienswijzen op ontwerpvisie "Ruimte voor energie"

nr	Opmerking	Waar in concept-visie	Verbetervoorstel
1	<p>Doel</p> <p>Deze visie moet houvast bieden voor de initiatieven die zich voordoen in de gemeente. Met de visie worden echter ook beperkingen ingesteld, die de transitie en onze initiatieven belemmeren.</p>	<p>§1.1 pag 11</p>	<p>Stel als doel – conform het Klimaatakkoord – om maximaal ruimte te geven aan energie-initiatieven die lokaal draagvlak hebben, door procesmatige en financiële participatie centraal te stellen en de zorgvuldige inpassing van deze initiatieven.</p> <p>Noot: Nederland moet eind 2020 (!) minimaal 25% van de broeikasgassen reduceren ten opzichte van 1990. Daardoor is de urgentie hoog. De Hoge Raad heeft bepaald dat de overheid hiervoor een zorgplicht heeft. De gemeenten kijken daarom niet weg, maar gaan de uitdaging aan.</p>
2	<p>Regionale Energie Strategie (RES)</p> <p>“Deze visie vormt vanuit de drie gemeenten mede de input voor de afspraken en discussies die in de RES-regio Groningen worden gemaakt en gevoerd voor het onderdeel gebouwde omgeving en duurzame opwekking.”</p>	<p>§1.2 pag 11</p>	<p>We stellen voor om dit gevoel van urgentie duidelijker te laten doorklinken in het doel van de visie.</p> <p>De gezamenlijke coöperaties zijn van mening dat hoe eerder we zélf duurzame initiatieven kunnen realiseren, hoe beter. Voor de wereldwijde doelen, maar zeker ook voor de inwoners in onze gemeenten. Geef ruimte aan duurzame initiatieven die inwoners zelf willen ontplooiën en realiseren, ook als deze in de nabije toekomst liggen. Wees niet bang, de tijd van cowboys is voorbij met het nationale Klimaatakkoord en de provinciale maatwerkmethode.</p>
3	<p>Omgevingswet</p> <p>De Omgevingswet vraagt van gemeenten een nieuwe rol: namelijk als regisseur. De visie leest daarentegen regelmatig voorschrijvend, directief.</p>	<p>§1.2 pag 11, 12; §1.3 pag 13; §5.2.3 pag 49, §5.2.4 pag 51; §7.3 pag 71 e.v., Hoofdstuk 9</p>	<p>We zien graag dat deze boodschap doorklinkt in deze visie.</p> <p>Gemeenten moeten al aan het begin van het proces kaders stellen voor ontwikkelingen waar vervolgens initiatiefnemers mee verder kunnen. Het zou volgens ons beter zijn om een minimaal kader met een aantal spelregels te maken en slechts beperkingen op te leggen waar dat écht nodig is. ‘Ja, mits...’ in plaats van het huidige ‘Nee, tenzij...’.</p>

nr	Opmerking	Waar in concept-visie	Verbetervoorstel
			<p>“De gemeenten zijn bereid om te verkennen hoe de totstandkoming van initiatieven eenvoudiger gemaakt kan worden, als er belemmeringen zijn die de realisatie ervan onnodig in de weg zitten” (§5.2.3). Deze visie geeft echter zelf de nodige beperkingen vanuit landschappelijke argumenten en functionele plaatsing (boerenerven). Ze geeft bovendien beperking van de projectomvang.</p>
4	<p>De mogelijkheden voor duurzame opwek zijn beperkt tot het eigen verbruik, zelfs voor de lange termijn. De paragraaf “Opgave niet afwachten” (§5.1) schetst een beeld dat de gemeenten het beste voor hebben met andere gebieden en de toekomst.</p> <p>De maximale groottes en aantallen zijn onvoldoende onderbouwd. is bijvoorbeeld ook voldoende rekening gehouden met gebruik van elektriciteit voor o.a. verwarming en elektrische auto's?</p>	<p>§5.1 pag 41, §5.3 pag 53, §7.2.3 pag 64, §10.3 pag 91 e.v., Bijlage I</p>	<p>Graag het gehele document conform aanpassen.</p> <p>De keerzijde van deze visie is dat we, ondanks onze ruimtelijke mogelijkheden en lokale ontwikkelkracht, onszelf beperken tot slechts het lokale verbruik. Wij zien mogelijkheden om ons als gebied solidair te tonen met andere gebieden en met de toekomst. Wij hebben hier de ruimte, met passende landschappelijke mogelijkheden, om ook opwek voor andere gebieden, bijvoorbeeld de stad Groningen, te genereren. Hiermee kunnen in en door en voor het gebied inkomsten worden gegenereerd, ten dienste van haar inwoners. Inkomsten waarmee we bijvoorbeeld de financiële gevolgen van de energietransitie voor onze eigen inwoners, en dan met name de minder draagkrachtigen, kunnen verzachten. Onder het motto: veel meer lusten tegenover een beetje meer lasten.</p> <p>Eemsdelta is geen zelfvoorzienend eiland, het is een onderdeel van de RES Groningen en van de nationale opgave.</p>
5	<p>De visie wordt gepresenteerd als een “intensief proces waar inwoners, industrie, maatschappelijke partners en andere belanghebbenden bij betrokken zijn geweest” en “De visie geeft zo een breed gedragen koers voor de verdere verduurzaming van de gemeenten”.</p> <p>De indruk ontstaat dat de visie vooral één kant van de medaille weergeeft: vanuit de mensen die de energietransitie zien als bedreiging en</p>	<p>§1.4 pag 13, Hoofdstuk 4, §7.2.3 pag 64; bijlagen III en IV.</p>	<p>a) Wij pleiten voor een evenwichtiger weergave, dat er vooral heel veel inwoners, bedrijven en instellingen géén input hebben geleverd en dat de energiecoöperaties graag met de gemeentelijke partners op zoek gaan naar kansen en mogelijkheden.</p> <p>b) Zo ook het tekstkader op pagina 34: “op vrijwel elke avond wordt na enig praten en denken voorgesteld...”: dat was vooral de opzet van de avonden, niet een uitkomst van denken en praten. De boodschap tijdens de avonden was dat de “opgave” zou helpen in een context, nu blijkt dat de visie tot onze teleurstelling niet meer ontwikkeling toestaat dan tot maximaal deze “opgave”.</p>

nr	Opmerking	Waar in concept-visie	Verbetervoorstel
6	Veranderingen in het landschap zijn van alle tijden. Er ligt in de visie naar onze mening een onevenwichtige nadruk op (bedreiging van) landschappelijke waarden. Bovendien zijn tekstdelen soms suggestief (§5.1): "Daarom wordt met deze visie ingezet op het zoveel mogelijk beperken van de ruimtelijke impact van de verduurzamingsopgave", zelfs voor de lange termijn.	Hoofdstuk 2, §5.1 pag 41; §7.2 pag 61 e.v., Hoofdstuk 8	<p>Graag teksten conform aanpassen.</p> <p>c) Idem, laatste paragraaf "Veel aanwezigen vinden (...) blijken te zijn". Wij herkennen ons in een bijdrage vanuit de zijde van de energiecoöperaties, maar die had een tegenovergestelde bedoeling: de visie dient ruimte te bieden aan de coöperatieve kansen van morgen. De praktijk van vandaag is dat de coöperaties regelmatig hinder ondervinden van achter de werkelijkheid aan lopend beleid. Graag teksten conform aanpassen.</p> <p>d) de suggestie dat de koppeling tussen de omvang van de zonneparken en het energieverbruik van de kernen het draagvlak ten goede komt (§7.2.3 pag 64) graag onderbouwen of weglaten. Laat duidelijk zijn: We pleiten er niet voor om afbreuk te doen aan de huidige landschappelijke kwaliteiten, maar de energiecoöperaties pleiten er wel voor om meer ruimte te geven aan invoeging van passende kleine en grote nieuwe elementen binnen de context van deze landschappelijke kwaliteiten. De energietransitie vraagt onmiskenbaar om ruimte. Accepteer dat en omarm dat. Kijk naar de mogelijkheden, niet alleen naar de beperkingen. Zoek de mogelijkheden waarbij de energietransitie nieuwe sterke en kenmerkende onderdelen toevoegt aan het landschap. Om enkele voorbeeld te noemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Windturbines kunnen een historisch lijnelement in het landschap, recht of krom, juist ook versterken. • Een grootschalig zonnepark, al dan niet tot "boerenkoolhoogte", is in de grootschalige "nieuwe" landschappen in het oosten en zuiden van de gemeente Delfzijl en/of tussen Damsterdiep en Eemskanaal (Garreweer!) en/of in noordelijk deel van de gemeente Loppersum uitstekend landschappelijk inpasbaar zónder afbreuk te doen aan de grootschalige en open landschappelijke kwaliteiten.

nr	Opmerking	Waar in concept-visie	Verbetervoorstel
7	Het provinciale beleid	§3.3.2 pag 31	Dit provinciale beleid is in beweging. Wees eerlijk en open en geef dit aan. Vind samen met de provincie een juiste formulering waaruit dit blijkt.
8	Het manifest van de energiecoöperaties	§4.1.1 pag 33	Laat zien wat dit manifest inhoudt en vooral: wat ermee is gedaan?
9	De visie spreekt van zorg bij "aanwezigen", vanwege de realisatie van windparken en zonneparken zonder of met beperkt draagvlak	§4.1.1 pag 33	Door het verschijnen van het klimaatakkoord, de provinciale maatwerkmethode, de Green Deal Participatie en gedragscodes voor zowel zon als wind (https://www.klimaatakkoord.nl/participatie/handreiking-participatie-duurzame-energie/participatie-in-beleidsfase) is er een nieuwe werkelijkheid ontstaan, waarbinnen juist kansen ontstaan voor lokale gemeenschappen en energiecoöperaties. Benadruk dat in de visie, teksten over angst en weerstand op basis van een werkelijkheid uit het verleden passen slechts in deze visie als daarmee wordt duidelijk gemaakt dat die werkelijkheid inmiddels is veranderd.
10	Bijchriften afbeeldingen	pag 34, pag 63	Onjuiste tekst bij foto's verbeteren.
11	De rol en mogelijkheden van de energiecoöperaties zijn onjuist weergegeven. De visie schrijft tevens voor hoe energiecoöperaties zouden moeten handelen.	§5.1 pag 41, pag 43, §5.2.3 pag 49, §9.2 pag 85	<p>a) "De lokale energiecoöperaties en de inwoners zijn nog niet zo ver" en "bij energiecoöperaties ontbreken vaak de financiële middelen om parken te bouwen". De stellingen zijn onjuist en kleinerend in een context van de lange termijn (§5.1). De realiteit van nu en de nabije toekomst is dat lokale energiecoöperaties (klein- en grootschalig) kunnen ontwikkelen en daarvoor financiering organiseren. In den lande worden door energiecoöperaties inmiddels miljoenenprojecten ontwikkeld.</p> <p>b) In deze context verzoeken we u ook om in de visie op de juiste plekken (bijv. §5.2.4) aan te geven dat de energiecoöperaties ook <i>initiatiefnemers</i> kunnen en willen zijn van kleine en grote ontwikkelingen.</p> <p>c) § 5.1 leest niet als een visie voor 2050 en een heldere doelstelling voor de lange termijn (eerste zin § 5.2). Het bevat te veel onjuiste statements en belemmeringen voor verdere ontwikkeling van energiecoöperaties. Tekst graag conform aanpassen.</p>

nr	Opmerking	Waar in concept-visie	Verbetervoorstel
12	Warmtevraag Waarom wordt de warmtevraag als een bovenlokale oplossing gezien?	\$5.1 pag 43; \$5.2.4 pag 51	<p>d) De proceswijzer in hoofdstuk 9 geeft de basisgedachte omtrent lokaal draagvlak en lokaal eigenaarschap goed weer. Maar in de details gaat het mis. Zo wordt er geen rekening gehouden met de mogelijkheid voor 100% lokaal eigendom (initiatief lokale energievoorziening) en een scherpe definitie van "lokaal eigenaarschap" ontbreekt (een buitenlandse investeerder die met drie lokale boeren afspraken maakt?). Wij stellen voor de deze visie aansluit aan bij wat het klimaatakkoord daarover zegt (https://www.klimaatakkoord.nl/participatie/handreiking-participatie-duurzame-energie/participatie-in-beleidsfase).</p> <p>e) § 9.2 heeft geen binding met de huidige wereld van energievoorziening in deze gemeenten. Ook het schema op pagina 86 werkt slechts belemmerend. Wij zouden graag zien dat de gehele paragraaf wordt verwijderd. Het is niet aan de gemeente(n) om te dicteren hoe de financiën door de coöperatie moeten worden ingericht en uitgewerkt: die worden via de ledenvergaderingen als vanzelf lokaal passend ingericht. U kunt volstaan met een verwijzing naar het klimaatakkoord en wat daarin is gesteld (https://www.klimaatakkoord.nl/participatie/handreiking-participatie-duurzame-energie/participatie-in-beleidsfase). Een passende proces- en financiële participatie kunt u daarnaast borgen door bijvoorbeeld een vergunningaanvraag niet eerder in behandeling te nemen dan dat de lokale bevolking/energiecoöperatie(s) weloverwogen aangeven dat zowel de proces- als de financiële participatie naar tevredenheid is vormgegeven, bijvoorbeeld via een samenwerkingsovereenkomst. De provincie hanteert feitelijk een vergelijkbare werkwijze bij haar maatwerktraject. Ook daar kan bij worden aangesloten.</p> <p>Graag zien de coöperaties toegevoegd aan de visie dat het een denkbaar scenario is dat de warmtetransitie plaatselijk lokaal zal worden opgepakt en ingevuld, bijvoorbeeld door kleine warmtenetten (buurtwarmte). Geef ruimte aan de inwoners en</p>

nr	Opmerking	Waar in concept-visie	Verbetervoorstel
13	<p>Buurkracht</p> <p>Buurkracht is één van de landelijke organisaties die 'de beweging van onderop' helpt tot stand te komen. Zij zijn onderdeel van de zogenoemde 'participatiecoalitie'. Alleen Buurkracht wordt hier genoemd.</p>	<p>\$5.2.1 pag 47</p>	<p>bedrijven om hierover zelf na te denken, met voorstellen te komen en uitvoering te geven. Houdt rekening met een extra opgave voor duurzame elektriciteit voor een eventuele elektrificering. Graag tekst conform aanpassen.</p> <p>Organisaties uit de participatiecoalitie zoals Buurkracht en dus ook de energiecoöperaties, kunnen plaatselijk de mensen met een smalle beurs helpen. Dit betekent:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Geef de energiecoöperaties de ruimte voor rendabele en renderende projecten 2. Faciliteer partners uit de participatiecoalitie als een waardevolle beweging van onderop. <p>"Transportverliezen" zijn relatief beperkt en daardoor naar onze mening een weinig steekhoudend argument in deze visie. Het direct koppelen van opwek en gebruik komt de "leesbaarheid van het landschap" wel ten goede, dit zou een sterker argument zijn. Ter verduidelijking graag opnemen dat het benutten van (grootschalige) daken ten bate van de coöperaties/lokale bevolking als 'dichtbij' of 'lokaal' worden gezien. En dat de gemeenten hun eigen daken (gemeentelijke panden en accommodaties) maximaal beogen te benutten ten gunste van het eigen gebruik en/of de gemeenschap.</p>
14	<p>Speerpunt 2: inzetten op opwek van energie dichtbij de gebruiker</p>	<p>\$5.2.2 pag 47</p>	<p>De visie schetst uitsluitend een beeld van de huidige situatie. Bijvoorbeeld van grondgebonden zonneparken met schuin opstelling op "tafels". Ontwikkeling van bijvoorbeeld verticale opstellingen van tweezijdige zonnepanelen, zeer lage zonnepaneelparken, tulp- of wielvormige turbines, turbines zonder bladen en andere min of meer radicale innovaties lijken in deze visie nu en in de toekomst geen ruimte te krijgen. Verticale panelen passen uitstekend op landbouwgronden, mét dubbelgebruik. Zelfs de paragraaf Innovatie (§5.2.4) lijkt aan te geven dat wind en zon niet kunnen innoveren. Bovendien gaat het hele stuk uit van PV-zonnepanelen en de opwek van elektriciteit. Daarom geen ruimte</p>
15	<p>Visie geeft weinig tot geen ruimte aan technische innovaties en technische variaties</p>	<p>door hele visie, in het bijzonder §5.2.2 pag 47; §5.2.4 pag 51, §6.1 pag 57; §7.2.2 pag 63, §7.2.4 pag 67</p>	<p>De visie schetst uitsluitend een beeld van de huidige situatie. Bijvoorbeeld van grondgebonden zonneparken met schuin opstelling op "tafels". Ontwikkeling van bijvoorbeeld verticale opstellingen van tweezijdige zonnepanelen, zeer lage zonnepaneelparken, tulp- of wielvormige turbines, turbines zonder bladen en andere min of meer radicale innovaties lijken in deze visie nu en in de toekomst geen ruimte te krijgen. Verticale panelen passen uitstekend op landbouwgronden, mét dubbelgebruik. Zelfs de paragraaf Innovatie (§5.2.4) lijkt aan te geven dat wind en zon niet kunnen innoveren. Bovendien gaat het hele stuk uit van PV-zonnepanelen en de opwek van elektriciteit. Daarom geen ruimte</p>

nr	Opmerking	Waar in concept-visie	Verbetervoorstel
16	Zonneladder De volgorde van de lijst lijkt maakbaar. Dat is in de praktijk weerbarstig. Ook geeft de visie een maximale omvang van projecten per type gebied aan.	§7.2 pag 61 - 69	bieden aan ontwikkeling van PT-paneelvelden voor de warmtevraag? Graag teksten conform aanpassen. De coöperaties zien liever duidelijk aangegeven welke locaties zijn uitgesloten en zou graag zien dat de visie ook ruimte voor grote initiatieven behoudt. Hiervoor zijn spelregels op te stellen die vooral ingaan op de acceptatie door de omgeving en lokale participatie. Daarbij kan een maximum totaaloppervlak aan zonneparken voor de drie gemeenten gelden. Stel dit maximum vast voor 5 tot 10 jaar en stel dit na verloop van jaren zo nodig bij. We zouden ook graag zien dat qua ladder gebruik wordt gemaakt van goede voorbeelden, zoals het manifest Noord-Nederland.
17	Overlast	§7.3.3 pag 74	“Overlast” is subjectief en het voorkomen van overlast van ook een dorpsmolen is daarmee onmogelijk. Wij zouden graag zien dat de energicoöperatie de ruimte krijgen om eventuele overlast te compenseren. Dit kan worden opgenomen in randvoorwaarden voor participatie. Graag tekst conform aanpassen.
18	Evaluatie, monitoring en uitvoering	Hoofdstuk 10	De RES gaat de opgave voor de gemeenten niet opleggen/kwantificeren, dat is een misvatting. U geeft in paragraaf 10.2 aan blijvend te communiceren over de ambities van de gemeente. Dat lijkt ons heel wenselijk, betrek daarbij veelvuldig de energicoöperaties. U geeft in paragraaf 10.3 aan de lasten evenwichtig te zullen verdelen. Samenvattend zien wij echter graag dat er nadrukkelijk méér fysieke en figuurlijke ruimte ontstaat om ook de “lusten” voor de lokale bevolking te accommoderen. In paragraaf 10.3.1 en 10.3.2 lezen we een soort samenvatting waaruit blijkt dat het vooral klein en langzaam moet. Dat kan toch niet de bedoeling zijn? U toont hier naar onze mening geen visie, maar een standpunt vanuit angst en NIMBY in plaats van een door de bevolking te dragen participatie in kansen en PIMBY.